

**UCHWAŁA NR XXX/237/2021
RADY MIASTA I GMINY BIAŁOBRZEGI
z dnia 10 czerwca 2021 r.**

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi na lata 2021-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j.Dz. U. z 2020 poz. 713 ze zm.)¹ oraz art 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j.Dz. U. z 2020 poz. 1876 ze zm)² uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Białobrzegi na lata 2021-2025 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Białobrzegi.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący
Rady Miasta i Gminy Białobrzegi**

Marcin Osowski

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2020r. poz 1378.

² Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2020r. poz 2369; Dz. U. z 2021r. poz 794; Dz. U. z 2021r. poz 803.

Uzasadnienie
do projektu w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów
Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi na lata 2021-2025

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Obowiązek opracowania niniejszego dokumentu wynika z art. 17 ust.1 pkt ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zgodnie z którym „do zadań własnych o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.”

Dokument określa, wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi podstawę do realizacji trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Strategia jest bazą do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH**
na terenie

**MIASTA I GMINY
BIAŁOBRZEGI**
na lata 2021-2025

Ośrodek Psychoprofilaktyki
„Nowa Perspektywa”

Spis treści

I. Wprowadzenie	5
1. Metodologia opracowania Strategii	7
2. Podstawy prawne	10
3. Spójność z dokumentami strategicznymi	13
3.1. Dokumenty europejskie.....	13
3.2. Dokumenty krajowe.....	14
3.3. Dokumenty regionalne.....	15
3.4. Dokumenty lokalne	15
II. Charakterystyka gminy Białobrzegi.....	16
1. Położenie.....	16
2. Sytuacja demograficzna.....	17
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	20
4. Edukacja i wychowanie	23
5. Kultura, sport i rekreacja	25
6. Opieka zdrowotna	27
7. Bezpieczeństwo publiczne	27
8. Działalność organizacji pozarządowych.....	28
9. Pomoc społeczna.....	30
10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	37
III. Diagnoza sytuacji społecznej	38
1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	38
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością.....	44
3. Zdrowie psychiczne	47
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych ...	49
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	55
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	60
7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu.....	63
8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	68
9. Problem przestępczości.....	72

10. Analiza SWOT.....	75
IV. Część programowa.....	78
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	79
2. Cele strategiczne i operacyjne	80
3. Ramy finansowe Strategii	94
4. System wdrażania Strategii.....	96
5. System aktualizacji Strategii.....	97
6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii	97
7. Monitoring	98
8. Ewaluacja.....	99
V. Wnioski i podsumowanie	100
VI. Bibliografia	102
VII. Spis rysunków, tabel i wykresów	103
1. Spis rysunków	103
2. Spis tabel	103
3. Spis wykresów	105

Wykaz skrótów:

MGOPS - Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

UMiG - Urząd Miasta i Gminy

PCPR - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

NGO - (ang. non-government organization) - organizacja pozarządowa

MŚP - Sektor małych i średnich przedsiębiorstw

PFRON - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP - Powiatowy Urząd Pracy

GUS - Główny Urząd Statystyczny

GKRPA - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN - Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA - Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PPP - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

MGOK - Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury

BP - Biblioteka Publiczna

KPP - Komenda Powiatowa Policji

ZI - Zespół Interdyscyplinarny

I. Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX wieku były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, niktynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów ekonomii społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi na lata 2021-2025² jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Miasta i Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

¹ Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi na lata 2021-2025” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi na lata 2021-2025 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową zawierającą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje oraz działania interwencyjne.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzezi na lata 2021-2025 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzezi na lata 2021-2025 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Gminę do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego obrazu Gminy w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat. Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Gminy, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych³.

³ R. W. Gryffin (2004), *Podstawy zarządzania organizacjami*, Warszawa: PWN., s. 224–225.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Gminy w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, czy Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcie w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Gminy w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. W dalszej kolejności zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

LP.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i głównych potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych i trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Gminy jest Analiza SWOT, wskazująca na jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

2	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów wskazanych w niej, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i NGO we wspieraniu oraz wzmacnianiu potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne i kreowanie działań nazywa się partycypacją społeczną, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne z lokalną społecznością, badania diagnozujące zagrożenia lokalne oraz potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stwarza warunki do pełniejszego wykorzystania jej potencjału.

2. Podstawy prawne

Opracowanie całościowej, spójnej i wieloletniej koncepcji rozwiązywania problemów społecznych danej gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą jurystyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *opracowanie oraz realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka* – dla gminy, natomiast dla powiatu *opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*⁴.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
2. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 z późn. zm.),
3. ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735),
4. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057).

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (*t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.*),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (*t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407*),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329*),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz.1348 z późn. zm.*),
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111*),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.*),
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359*),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.*).

**AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIU UZALEŻNIENIOM**

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (*t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.*),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050*),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.*),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685*).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA I WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573*),
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.*),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327 z późn. zm.*),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176*),

5. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085*),
6. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508 z późn. zm.*),
7. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (*t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2133 z późn. zm.*),
8. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611 z późn. zm.*),
9. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.*),
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 291 z późn. zm.*),
11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 z późn. zm.*),
12. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007),
13. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (*Dz. U. z 2018 r. poz. 1061*).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 38 z późn. zm.*),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 305*),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217*).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 35 z późn. zm.*),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (*t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472*),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (*t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1666 z późn. zm.*).

3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi na lata 2021-2025 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. Dokumenty europejskie

„Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- „Unia innowacji” - projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” - projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” - projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” - projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;

- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” - projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” - projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- „Europejski program walki z ubóstwem” - projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁵.

3.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi na lata 2021-2025 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem. Jej głównym celem jest: *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*”.

⁵ Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁶. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:
 1. Wzrost zatrudnienia.
 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
 5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:
 1. Współdziałanie - społeczeństwo obywatelskie,
 2. Kultura - tożsamość i postawy obywatelskie,
 3. Kreatywność - potencjał kulturowy i kreatywny.

3.3. Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Białobrzegi są: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku - Innowacyjne Mazowsze wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego oraz Strategia Rozwoju Powiatu Białobrzskiego.

3.4. Dokumenty lokalne

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym jest dla gminy Białobrzegi *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Białobrzegi*. Określa ona podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców.

⁶ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

II. Charakterystyka gminy Białobrzegi

1. Położenie

Białobrzegi to gmina miejsko-wiejska położona w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie białobrzeskim. Teren Gminy zajmuje powierzchnię 78 km², co stanowi 12% powierzchni powiatu. Jej siedzibą jest miasto Białobrzegi. Geograficznie obszar znajduje się w strefie krajobrazu chronionego pod nazwą „Dolina Pilicy i Drzewiczki”.

Rysunek 1. Położenie gminy Białobrzegi na mapie powiatu białobrzeskiego

Źródło: www.osp.org.pl

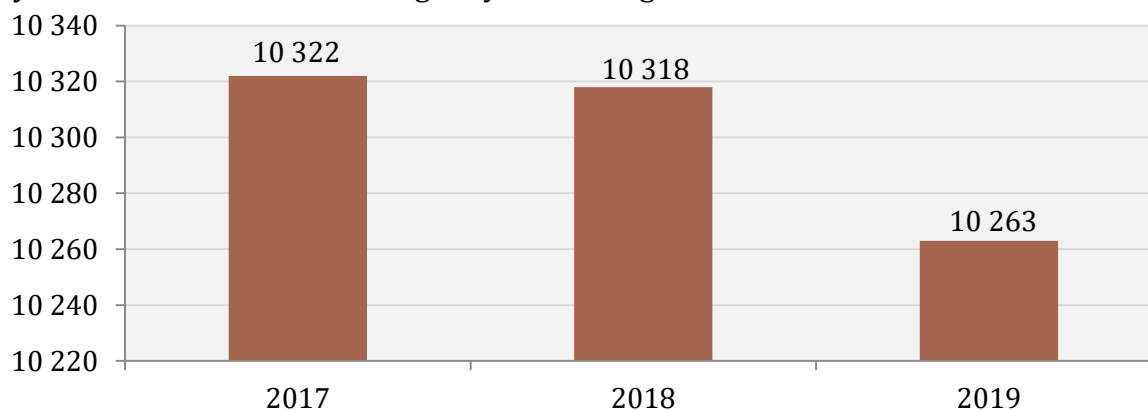
Administracyjnie Gmina składa się z 10 sołectw: Brzeźce, Brzeska Wola, Budy Baranowskie, Jasionna, Kamień, Mikówka, Okrąglik, Stawiszyn, Sucha i Szczyty. Jest ona korzystnie usytuowana pod względem komunikacyjnym – przez centrum przebiega droga ekspresowa Warszawa - Kraków (S7) oraz droga krajowa nr 48 (Tomaszów Mazowiecki - Wyśmierzyce - Białobrzegi - Kozienice - Kock), ponadto przez obszar charakteryzowanej jednostki terytorialnej przebiegają drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne.

2. Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Białostrzegi zamieszkuje 10 263 osoby (stan na 31.12.2019 roku). Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba mieszkańców uległa zmniejszeniu, co obrazuje poniższy wykres. W stosunku do roku ubiegłego zmalała o 55 osób, natomiast w porównaniu do roku 2017 o 59 mieszkańców.

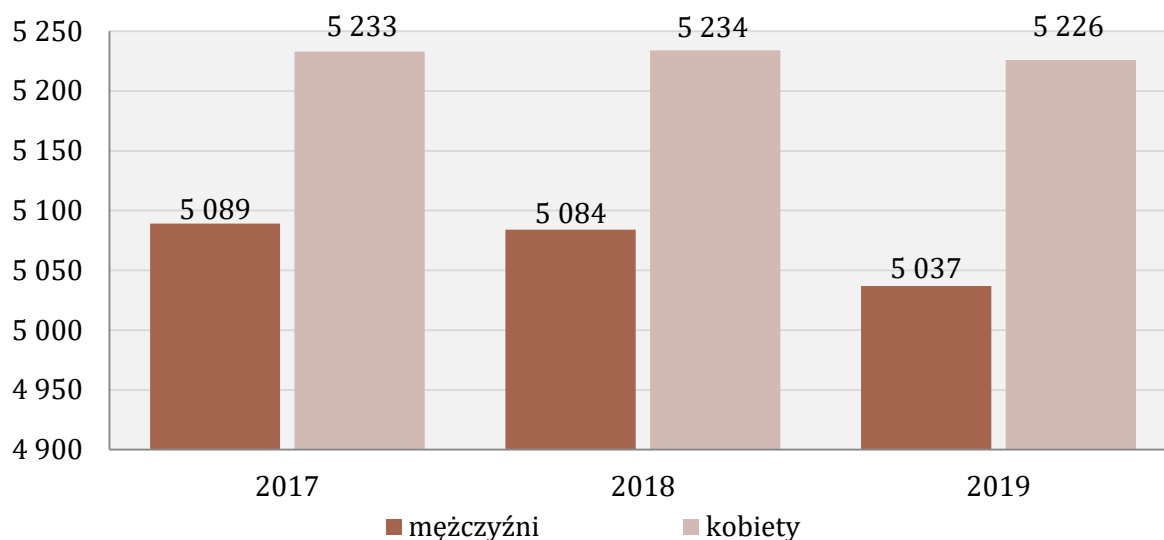
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Białostrzegi w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mężczyzn zamieszkujących gminę Białostrzegi jest nieco mniejsza od liczby kobiet - płeć żeńska stanowi 50,9% ogólnej liczby ludności (5 226 kobiet), natomiast mężczyźni 49,1% (5 037 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 104, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety. Dane statystyczne w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Białobrzegi na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w gminie Białobrzegi dodatni i wynosi 4 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu 0,39 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie większa w porównaniu do wartości w całej Polsce, gdzie wynosi -0,91. Na przestrzeni lat 2017-2019 przyrost naturalny w Gminie był dodatni. Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Białobrzegi na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe	106	118	106
zgony	96	83	102
przyrost naturalny	10	35	4

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Struktura ludności w gminie Białobrzegi według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 16,7% jest w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej;
- 61,2% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym - dla kobiet jest to między 15-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 15-64;
- 22,1% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wieku w gminie Białobrzegi. Na przestrzeni omawianych lat dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku produkcyjnym spada. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się nieco odmiennie od wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,1% osób w wieku przedprodukcyjnym, 60,0% w wieku produkcyjnym oraz 21,9% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	16,4	16,5	16,7
wiek produkcyjny	63,2	62,1	61,2
wiek poprodukcyjny	20,4	21,4	22,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych. W 2019 roku zarejestrowano 112 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 160 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych było ujemne i wynosiło -48. W przedmiotowym roku odnotowano jedno zameldowanie z zagranicy oraz 5 wymeldowań za granicę, co daje saldo migracji zagranicznych wynoszące -4. Na przestrzeni analizowanych lat saldo migracji wewnętrznych zawsze przyjmowało wartości ujemne.

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Białobrzegi w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
saldo migracji wewnętrznych	-26	-27	-48
saldo migracji zagranicznych	-1	1	-4

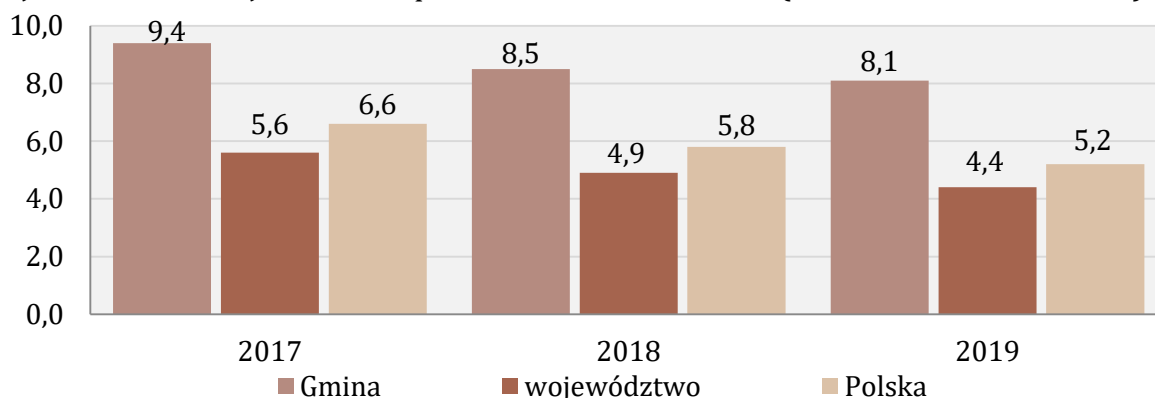
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Białobrzegi w 2019 roku wynosiła 8,1%, a więc była znacznie wyższa od stopy bezrobocia rejestrowanego w województwie mazowieckim (4,4%) oraz w całej Polsce (5,2%). Od 2017 roku stopa bezrobocia w Gminie ulegała zmniejszeniu, podobnie jak miało to miejsce w województwie i na terenie całego kraju. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 3. Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Białobrzegi w porównaniu do województwa i całej Polski - na przestrzeni lat 2017-2019 (stan na koniec roku, w %)

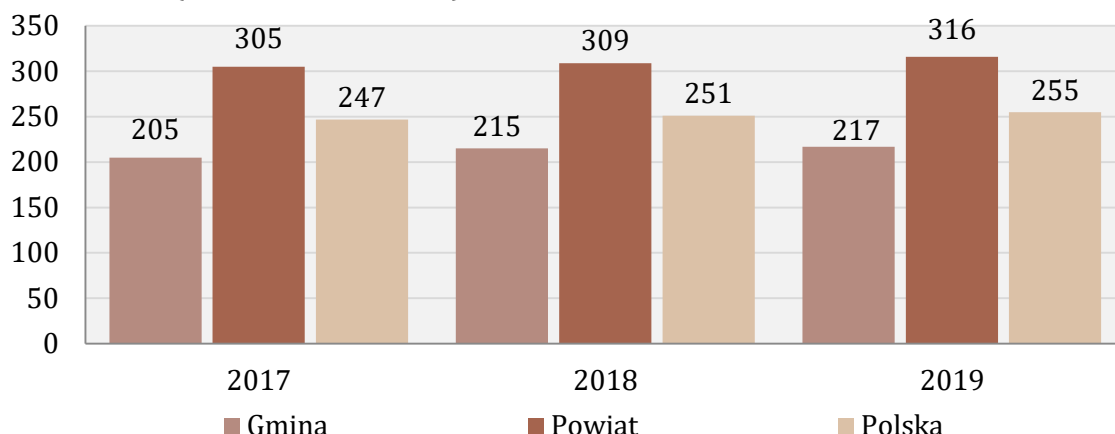

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2019 roku, w gminie Białobrzegi na 1000 mieszkańców pracowało 217 osób⁷. Wszystkich pracujących w 2019 roku było 2 231 osób. Analizując tą kwestię z podziałem na płeć można zauważyć, że odsetek pracujących kobiet był większy od odsetka mężczyzn (o 10 pp.). Kobiety stanowiły bowiem 65% wszystkich pracujących (1 228 osób), natomiast mężczyźni 45% (1 003 osoby). Liczba osób pracujących na 1 000 ludności była w Gminie znacznie mniejsza niż w całym powiecie białobrzeskim oraz w porównaniu do całej Polski. W ciągu lat 2017-2019 uległa nieznacznemu wzrostowi, co przedstawia kolejny wykres.

⁷ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

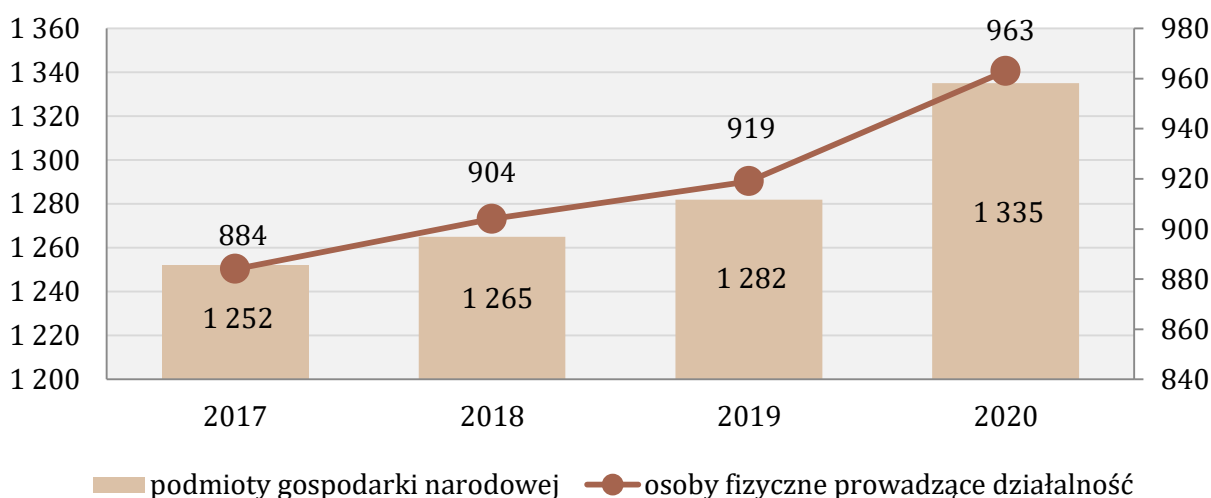
Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1 000 ludności w gminie Białobrzegi w porównaniu do powiatu białobrzieskiego i całej Polski - na przestrzeni lat 2017-2019 (stan na koniec roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Białobrzegi na koniec 2020 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 1 335 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - było ich 963. Podobnie sytuacja wyglądała w 2019 roku, kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 919, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność - 1 282. Na przestrzeni lat 2017-2020 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Białobrzegi ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z poniższą tabelą, prywatna działalność gospodarcza w gminie Białobrzegi koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym (336 podmiotów). Ważnymi sekcjami są również: budownictwo (143 podmioty), przetwórstwo przemysłowe (115 podmiotów) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (69 podmiotów). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z obsługą rynku nieruchomości (2 podmioty).

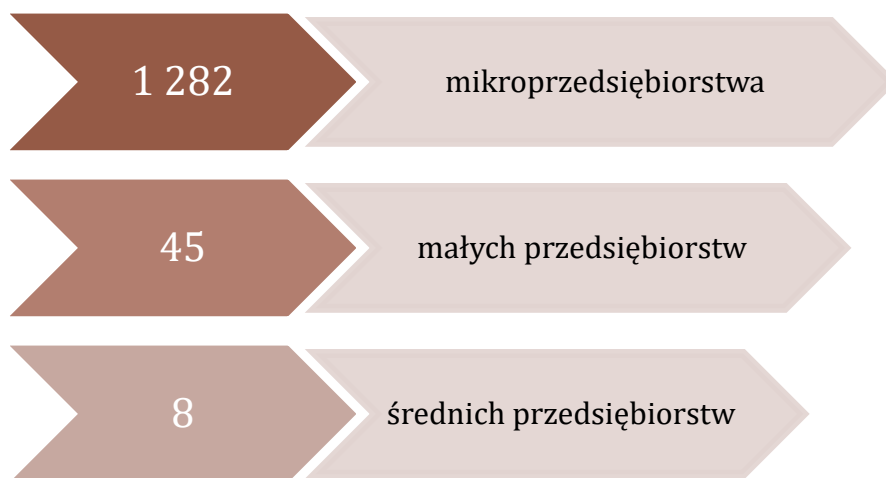
Tabela 5. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w Gminie (stan na koniec 2020 roku)

sekcja	liczba
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle - sekcja G	336
budownictwo - sekcja F	143
przetwórstwo przemysłowe - sekcja C	115
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna - sekcja M	69
pozostała działalność usługowa - sekcja S, T, U	62
transport i gospodarka magazynowa - sekcja H	44
opieka zdrowotna i pomoc społeczna - sekcja Q	37
informacja i komunikacja - sekcja J	33
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi - sekcja I	32
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca - sekcja N	26
działalność finansowa i ubezpieczeniowa - sekcja K	25
edukacja - sekcja P	21
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo - sekcja A	9
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją - sekcja R	5
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją - sekcja E	4
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości - sekcja L	2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w Gminie według klas wielkości to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 1 282 (stan na koniec 2020 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 45. Działalność prowadzi również 8 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników.

Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Białobrzegi według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)

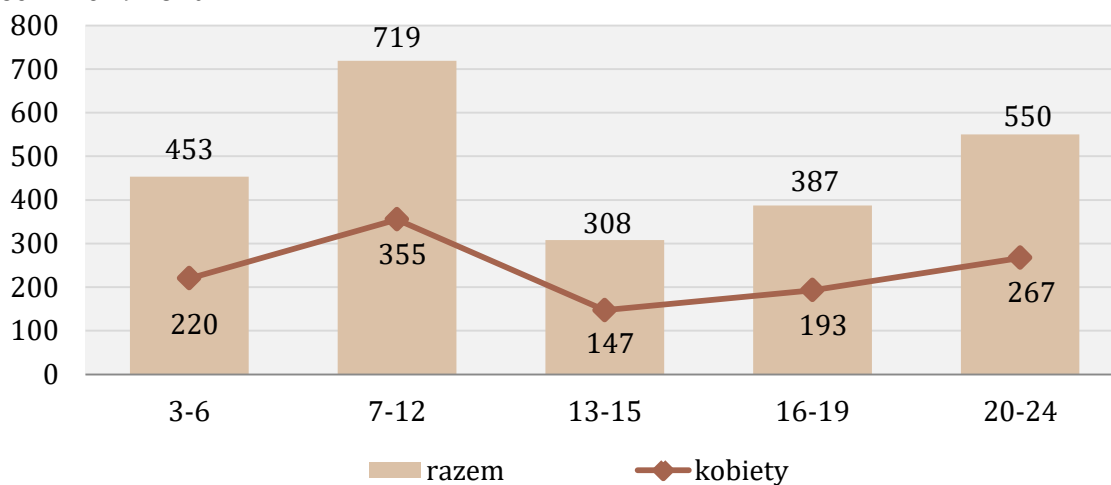

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. Edukacja i wychowanie

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 2 417 mieszkańców gminy Białobrzegi, w tym 49% stanowiły kobiety. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe można zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (719 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (550 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (453 osoby). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje wykres nr 6.

Wykres 6. Ludność gminy Białobrzegi według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

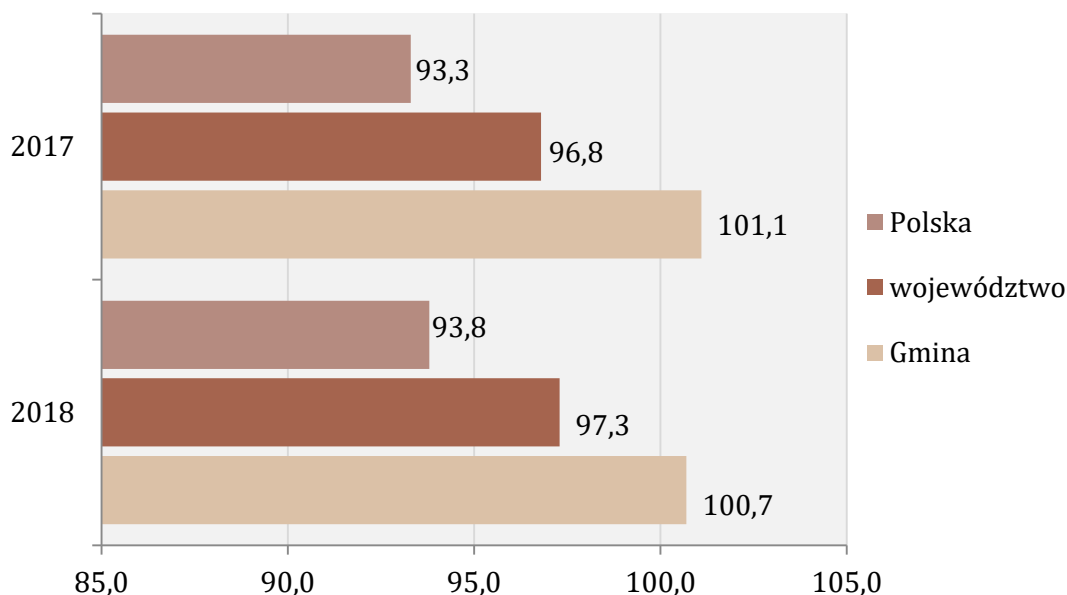
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Do zadań Gminy w zakresie oświaty należy zapewnienie działalności przedszkoli i szkół podstawowych. Są to zadania wynikające z prawa oświatowego oraz rozporządzeń wykonawczych. W związku z tym na terenie gminy Białostrzegi w 2019 roku funkcjonowały następujące jednostki oświatowe:

- Publiczny Żłobek „Krasnal” w Białostrzegach,
- Publiczne Przedszkole Nr 1 im. Jasia i Małgosi,
- Publiczne Przedszkole Nr 2 im. Kubusia Puchatka,
- Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 1 im. KEN,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Sucheju⁸.

Współczynnik skolaryzacji netto, definiowany jest jako relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W 2018 roku kształtował się on na poziomie 100,7%, co oznacza, że w stosunku do roku poprzedniego uległ zmniejszeniu. W porównaniu do współczynnika skolaryzacji w województwie mazowieckim i całej Polsce kształtuje się on na wyższym poziomie.

Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Białostrzegi, województwa i całego kraju w latach 2017-2018 (w procentach)

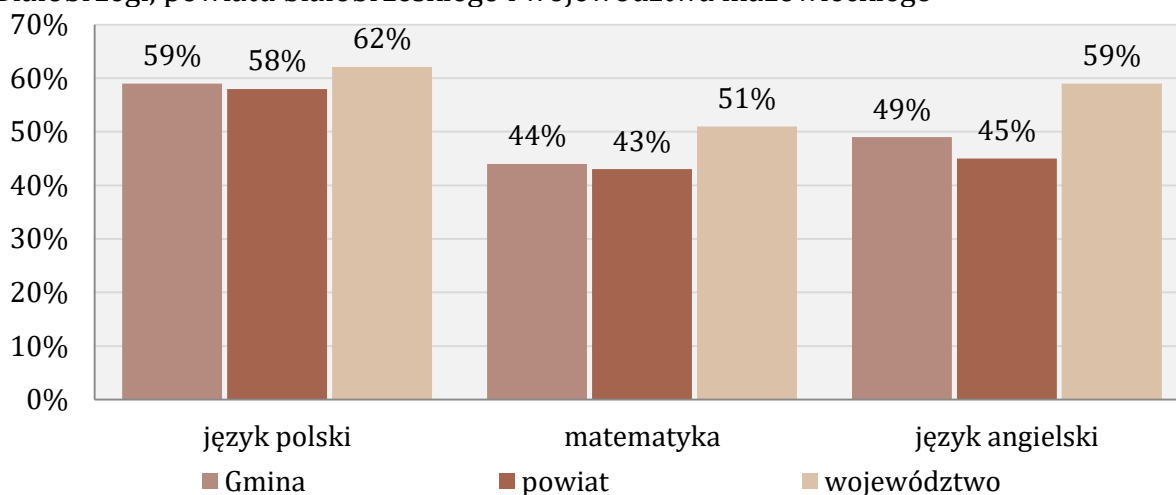

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

⁸ Raport o stanie Miasta i Gminy Białostrzegi za rok 2019.

Na poniższym wykresie przedstawiono wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Białobrzegi, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu białobrzeskiego i województwa mazowieckiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali lepsze wyniki z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego niż uczniowie z całego powiatu. Z kolei z wszystkich wyróżnionych przedmiotów wyniki w Gminie kształtują się na znacznie gorszym poziomie niż ma to miejsce na terenie województwa mazowieckiego (z wyjątkiem egzaminu z j. polskiego, gdzie różnica kształtowała się na poziomie 3 pp.). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia wykres poniżej.

Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Białobrzegi, powiatu białobrzeskiego i województwa mazowieckiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl>

5. Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Białobrzegach. Realizowane zadania Ośrodka mają na celu *pozyskiwanie i przygotowanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenia jej wartości*⁹.

Mieszkańcy Gminy mogą uczestniczyć w organizowanych przez Ośrodek różnorodnych zajęciach. Oferta MGOK skierowana zarówno do dzieci, młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców pozwala na aktywne spędzanie czasu, a także rozszerzenie

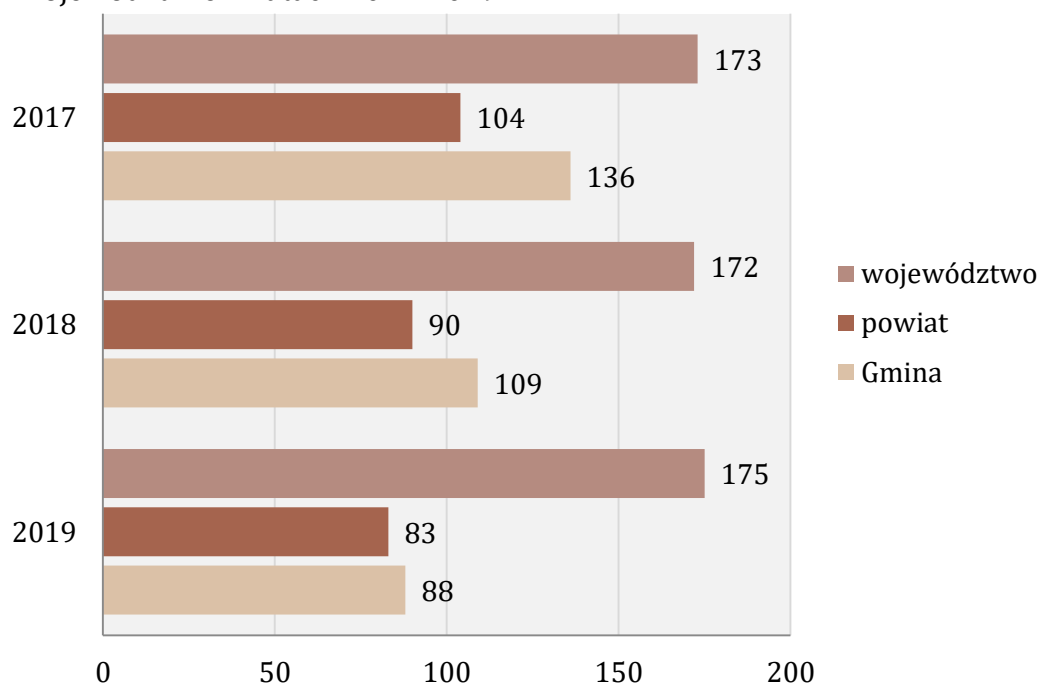
⁹ <https://mgok.bialobrzegi.pl>

i doskonalenie pasji i talentów. Do zajęć organizowanych dla dzieci należą m.in.: zajęcia wokalne, plastyczno-ceramiczne, taneczne, malarskie i teatralne¹⁰.

Upowszechnianie wiedzy i kultury w Gminie jest również zadaniem Biblioteki Publicznej wraz z filiami w Szczytach oraz Biblioteki Powiatowej w Białostrzegach. Biblioteka wspomaga dydaktykę szkół, upowszechnia czytelnictwo, wprowadza w krąg kultury literackiej, a także kształtuje umiejętności korzystania z informacji. Ponadto rokrocznie placówka ta jest organizatorem licznych wydarzeń kulturalnych, w tym wystaw tematycznych, spotkań z artystami, autorami książek itp.

Kolejny wykres prezentuje liczbę czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Białostrzegi, powiecie białostrzeskim oraz województwie mazowieckim w latach 2017-2019. Na podstawie danych statystycznych można zauważyć, że wskaźnik ten przyjmuje w Gminie wyższą wartość niż powiecie i zarazem znacznie niższą niż w województwie. W 2019 roku w Gminie było to 88 czytelników, w powiecie - 83, natomiast w całym województwie - 175. Jednocześnie w gminie Białostrzegi zaobserwować można trend spadkowy w zakresie liczby czytelników na 1000 ludności.

Wykres 9. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Białostrzegi, powiecie oraz województwie w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

¹⁰ Tamże.

6. Opieka zdrowotna

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Białostrzegi usługi świadczy Samorządowy Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Białostrzegach. W ramach Podstawowej Opieki Zdrowotnej oferuje on poradnię dla dorosłych, poradnię dla dzieci, punkt szczepień, gabinet zabiegowy, opiekę środowiskową oraz opiekę położnej. Ponadto w placówce funkcjonują następujące poradnie specjalistyczne: chirurgiczna, dermatologiczna, ginekologiczno-położnicza, kardiologiczna, poradnia płuc i chorób płuc, otolaryngologiczna, okulistyczna oraz zdrowia psychicznego.

Z danych GUS wynika, iż w Gminie w 2019 roku na 1 przychodnię przypadało 1 283 mieszkańców. Jest to wartość znacznie niższa od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 1 965. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 6,0 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością większą w stosunku do całego powiatu białostrzegskiego.

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Białostrzegi w porównaniu do powiatu białostrzegskiego w 2019 roku

wyszczególnienie	powiat	Gmina
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1 965	1 283
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	5,0	6,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Białostrzegi o bezpieczeństwo i porządek dbają policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Białostrzegach, z kolei ochronę przeciwpożarową zapewnia Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Białostrzegach.

8. Działalność organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹¹. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowanie kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizowanie grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"¹². Oprócz wspomnianych, ważną rolą omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹³.

Na obszarze gminy Białobrzegi funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich między innymi:

- Białobrzesckie Towarzystwo Kulturalne,
- Lokalna Grupa Działania „Zapilicze”,
- Stowarzyszenie „Szczytowiaki”,
- Fundacja „Blżej Siebie”,
- Koalicja dla Młodych Fundusz Lokalny Ziemi Białobrzesckiej,
- Klub Pomocy Wzajemnej „Energia”,
- Grupa 50+¹⁴.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań oraz współpracy Gminy Białobrzegi z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie współpracy Gminy Białobrzegi z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2021 rok*.

¹¹ <https://poradnik.ngo.pl>

¹² J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹³ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

¹⁴ <https://www.bialobrzegi.pl>

Głównym celem programu jest: „budowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie stopnia zaspokajania potrzeb społecznych”. Do celów szczegółowych należy natomiast:

- zwiększenie wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityki społecznej,
- tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej,
- umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną,
- poprawa jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych,
- poprawa współpracy międzysektorowej pomiędzy sektorem pozarządowym, a administracją publiczną¹⁵.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miasta i Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. MGOPS, jednostek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

¹⁵ Program współpracy Gminy Białostrzegi z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2021 rok.

9. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Białobrzegi jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania Ośrodka z zakresu ustawy o pomocy społecznej polegają w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez MGOPS należą:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym

- dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
 9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
 10. praca socjalna;
 11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
 12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
 13. dożywianie dzieci;
 14. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
 15. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
 16. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
 17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
 18. utworzenie i utrzymanie ośrodka, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
 19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
 20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych Gminy realizowanych przez MGOPS należą:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

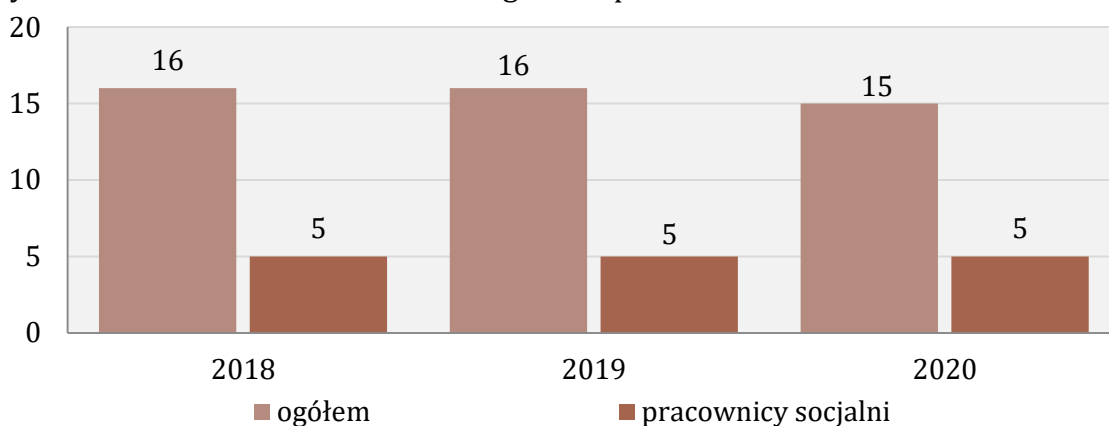
Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej należą:

1. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
7. wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

MGOPS realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez Wojewodę. Wykonując zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Burmistrza oraz uchwałami Rady Miasta i Gminy.

Na koniec 2020 roku w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Białobrzegach zatrudnionych było 15 pracowników, w tym 5 pracowników socjalnych. W stosunku do 2019 roku zauważalny jest nieznaczny spadek ogólnej liczby zatrudnionych pracowników, natomiast liczba pracowników socjalnych pozostaje na stałym poziomie. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

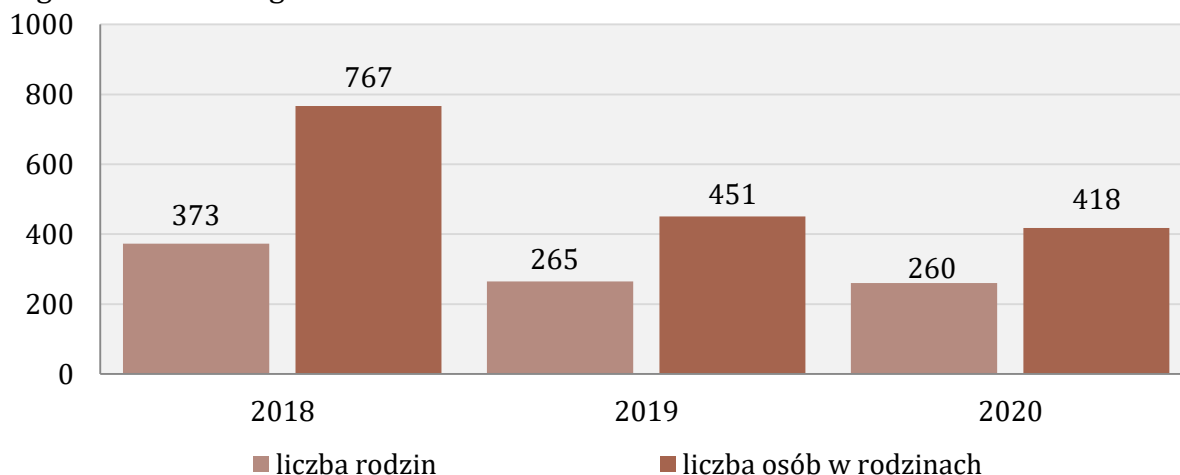
Wykres 10. Kadra MGOPS w Białobrzegach na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Białobrzegi zmniejszyła się. W 2020 roku z pomocy skorzystało 260 rodzin - to o 5 rodzin mniej niż w roku ubiegłym i jednocześnie o 113 rodzin mniej niż w 2018 roku. Podobnej dynamice zmian ulegała liczba osób w rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej. W 2020 roku było to 418 osób, czyli o 33 osoby mniej niż w roku 2019 i jednocześnie o 349 osób mniej niż w roku 2018.

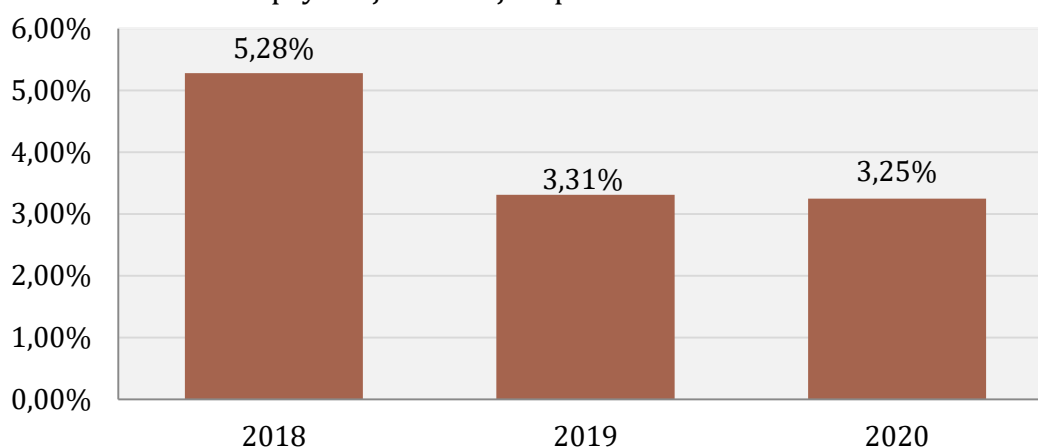
Wykres 11. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Białobrzegi w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2018-2020 wartość tego wskaźnika ulegała stopniowemu spadkowi. W 2018 roku wyniosła 5,28%, w 2019 roku - 3,31%, natomiast w 2020 roku - 3,25%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 12. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych wynika, iż w 2020 roku korzystających z tego typu pomocy było 46 osób w wieku przedprodukcyjnym, 135 osób w wieku produkcyjnym oraz 37 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja - korzystających z pomocy społecznej mężczyzn było więcej niż kobiet (liczba kobiet - 93, liczba mężczyzn - 125). Analizując dynamikę zmian dostrzec można spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć w latach 2018-2020

wiek	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
przedprodukcyjny	58	28	48	21	46	20
produkcyjny	198	81	164	59	135	48
poprodukcyjny	32	22	34	24	37	25
OGÓŁEM	288	131	246	104	218	93

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Z pomocy społecznej w postaci świadczeń pieniężnych w 2020 roku skorzystało 315 osób, natomiast w postaci świadczeń niepieniężnych 33 osoby. Na przestrzeni lat 2018-2020 można dostrzec tendencje spadkową w zakresie udzielania omawianych świadczeń. Podobnie wśród korzystających z pomocy społecznej rodzin, można zauważyć ich spadek - zarówno w przypadku świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych. W roku 2020 liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych w porównaniu do 2018 roku spadła o 28%, natomiast w przypadku świadczeń niepieniężnych zauważalny jest jej spadek, który wyniósł 42% (w stosunku do 2018 roku).

Tabela 8. Liczba osób i rodzin, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020

rodzaj świadczenia	2018		2019		2020	
	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny
świadczenie pieniężne	492	335	322	244	315	241
świadczenie niepieniężne	73	43	35	24	33	25

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni omawianych lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmniejszyła się z 290 w 2018 roku do 137 w 2020 roku, czyli spadła o 53%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2020 roku są widoczne - mężczyźni stanowili 45% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety - 55%.

Tabela 9. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020

płeć	2018	2019	2020
kobiety	145	82	75
mężczyźni	145	83	62
OGÓŁEM	290	165	137

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

W 2020 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Białobrzegi było ubóstwo - z tego powodu pomoc otrzymało 168 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowało się bezrobocie (135 rodzin), natomiast na trzecim niepełnosprawność (85 rodzin). Wśród pozostałych powodów udzielania świadczeń znajduje się m.in.: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (17 rodzin), długotrwała lub ciężka choroba (8 rodzin), alkoholizm (3 rodziny) i bezdomność (2 rodziny).

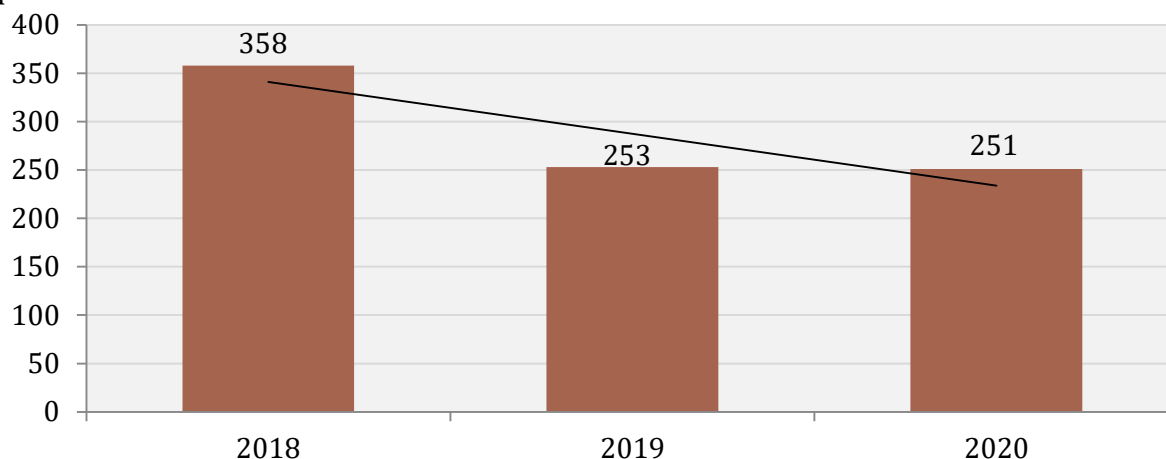
Tabela 10. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku (liczba rodzin)

powody udzielenia pomocy i wsparcia	liczba rodzin
Ubóstwo	168
Bezrobocie	135
Niepełnosprawność	85
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	17
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem - w tym: rodziny wielodzietne	8
Długotrwała lub ciężka choroba	8
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem - w tym: rodziny niepełne	7
Alkoholizm	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa - w tym: potrzeba ochrony wielodzietności	3
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3
Bezdomność	2

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na kolejnym wykresie przedstawiono dane dotyczące liczby rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni omawianych lat. W 2020 roku przeprowadzono je z 251 rodzinami, w 2019 roku z 253, a w 2018 roku z 358. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin ulegała spadkowi. Dynamikę zmian obrazuje naniesiona na wykresie linia trendu.

Wykres 13. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Białostrzegi. Należą do nich:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- jednostki oświatowe,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury,
- Biblioteka Publiczna oraz Powiatowa Biblioteka,
- placówki ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. Diagnoza sytuacji społecznej

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białobrzegach, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT¹⁶.

1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do jej wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

¹⁶ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2020 roku zostało przyznanych łącznie 36 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 32 świadczenia rodzinom z dwójką dzieci, 18 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 8 świadczeń rodzinom z czwórką i większą liczbą dzieci. Można zauważyć, że w omawianym roku 100% udzielonych świadczeń stanowiły świadczenia pieniężne. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku

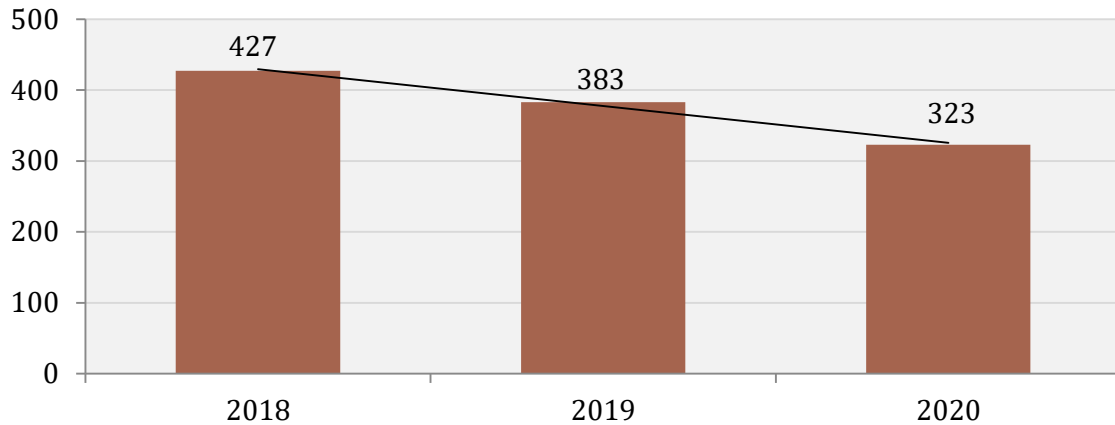
liczba dzieci	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
jedno dziecko	36	36	0
dwoje dzieci	32	32	0
troje dzieci	18	18	0
czworo i więcej dzieci	8	8	0
inne	2	2	0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2020 roku korzystały średnio w miesiącu 323 rodziny, czyli o 16% rodzin mniej niż w roku 2019 oraz o 24% mniej niż w roku 2018.

Na przestrzeni omawianych lat dostrzegalny jest zatem spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń.

Wykres 14. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”. Program Rodzina 500+ został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 roku. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Szczegółowe zestawienie liczby rodzin i świadczeń w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela. W 2018 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ skorzystały 824 rodziny na łączną kwotę 7 484 235 zł, w 2019 roku - 803 rodziny, a wydatkowano na to 9 738 481 zł, natomiast w 2020 roku przeznaczono na ten cel 12 293 133 zł. Na przestrzeni omawianych lat nastąpił zatem spadek średniej liczby rodzin pobierających to świadczenie (brak danych za 2020 rok) i wzrost kwoty udzielonych świadczeń.

Tabela 12. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba rodzin	824	803	bd
kwota świadczeń (w złotych)	7 484 235	9 738 481	12 293 133

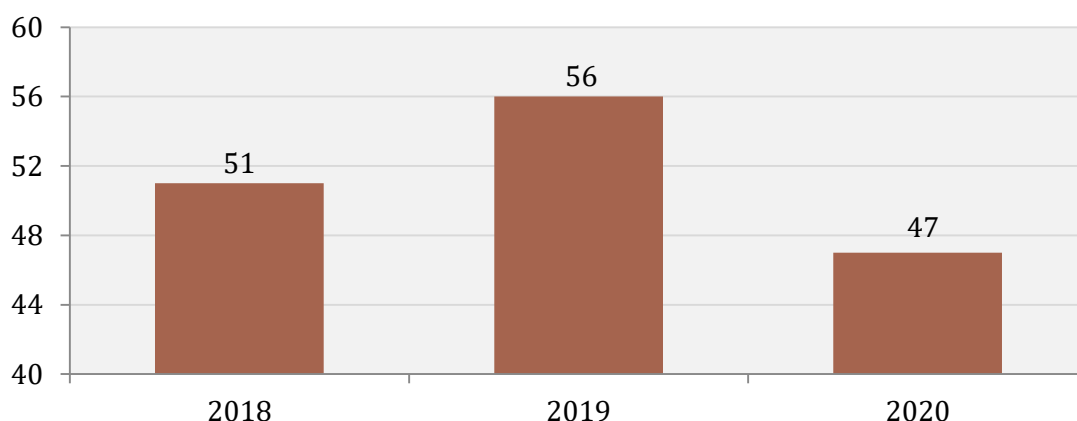
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej otrzymał do realizacji nowe zadanie z dniem 01.07.2018 roku. Nowym zadaniem było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, które przysługują w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20. roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia - w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. W 2019 roku w ramach programu „Dobry start” przyznano 1 332 świadczenia na łączną kwotę 399 600 zł¹⁷.

Z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł. Ośrodek jest realizatorem zadań ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”. W 2019 roku przyznano 2 świadczenia w tym zakresie (8 000 zł).

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyła się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni omawianych lat widoczne są wahania liczby osób korzystających z omawianego świadczenia. W roku 2018 było to 51 osób, w 2019 roku - 56 osób, z kolei w 2020 roku - 47 osób.

Wykres 15. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020

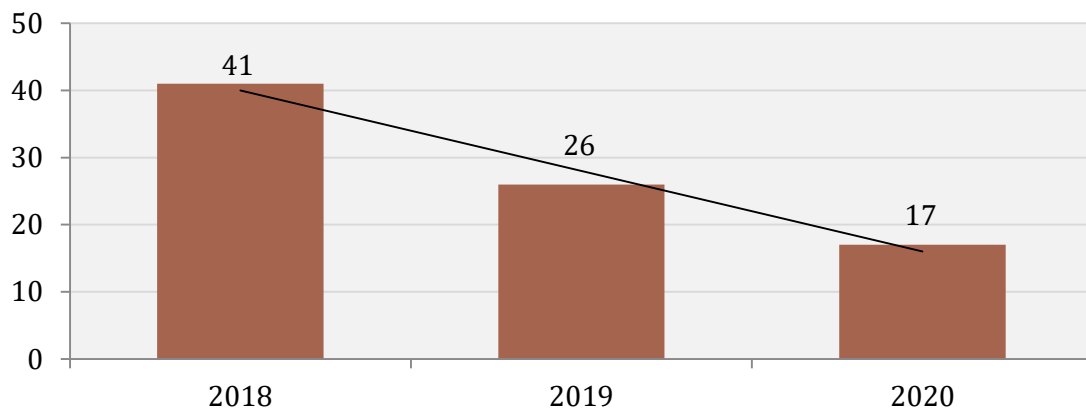

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

¹⁷ Raport o stanie Miasta i Gminy Białobrzegi za rok 2019.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych uległa tendencji spadkowej, bowiem z 41 rodzin w 2018 roku zmniejszyła się do 26 w roku 2019. W 2020 roku większość rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej stanowiły rodziny wielodzietne (8 rodzin). Dynamikę zmian obrazuje naniesiona na poniższym wykresie linia trendu.

Wykres 16. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020

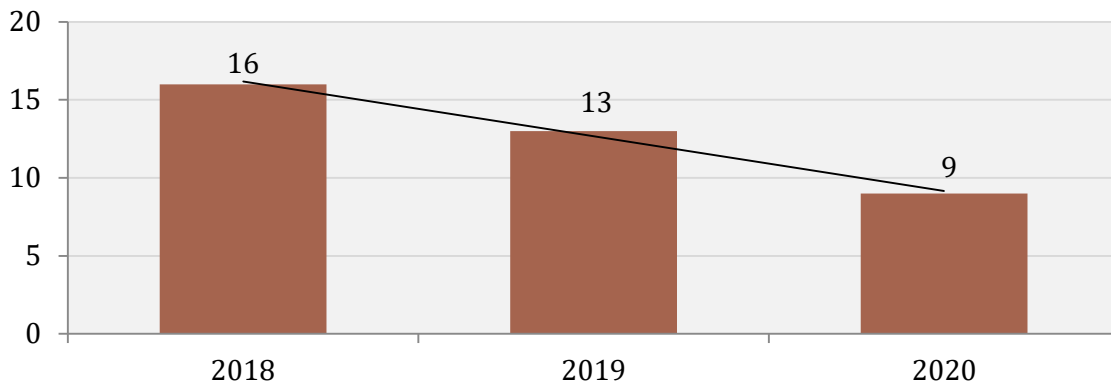

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białobrzegach realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W latach 2018-2020 w MGOPS funkcjonował jeden asystent rodziny, który swoim wsparciem i opieką obejmował rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze. Z danych wynika, że na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin objętych wsparciem asystenta uległa zmniejszeniu - z 16 rodzin w 2018 roku do 9 w 2020 roku. Linię trendu spadkowego w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

Wykres 17. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny na przestrzeni lat 2018-2020

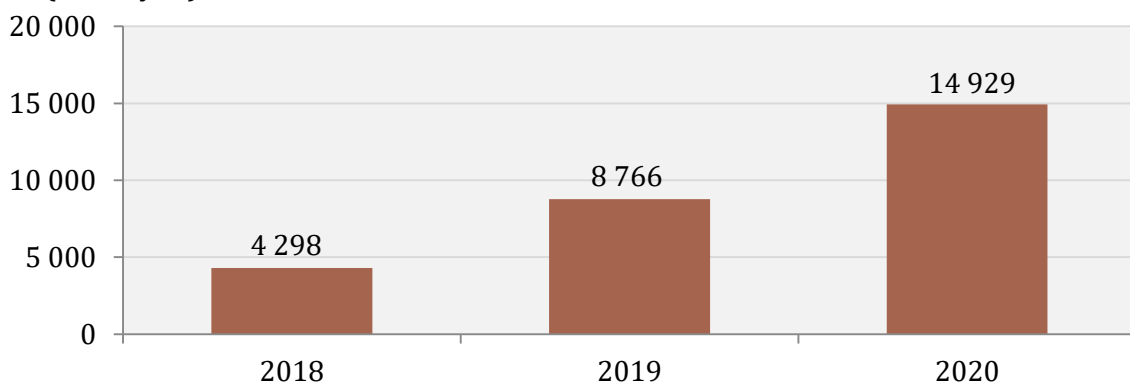

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W omawianych latach w gminie Białobrzegi nie funkcjonowały rodziny wspierające, to znaczy takie, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 14 929 zł. Można zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 18. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie gminy Białobrzezi funkcjonują świetlice wiejskie oraz świetlica środowiskowa (przy PSP Nr 1 im. KEN), których zadaniem jest wspieranie lokalnej społeczności w procesie wychowywania dzieci i młodzieży. Placówki szczególną opieką obejmują uczniów wywodzących się z rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych i materialnych.

W ramach wspierania rodziny Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi instytucjami, takimi jak: jednostki oświatowe, Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe oraz placówki ochrony zdrowia.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność i niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- brak funkcjonujących na terenie Gminy rodzin wspierających,
- zaniedbanie wychowawcze dzieci i młodzieży oraz rozpad więzi rodzinnych (samotne rodzicielstwo).

2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

■ Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

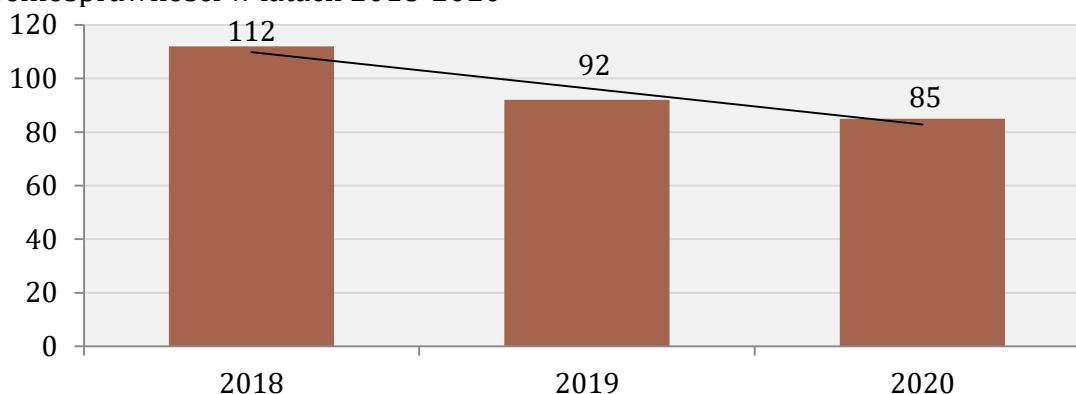
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami i przyjęto, że: „osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej”. Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne

tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2020 roku niepełnosprawność jako powód udzielania wsparcia i pomocy społecznej znajdowała się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy.

W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 85. Z przedstawionych danych wynika, że w latach 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa tendencji spadkowej, bowiem w 2019 roku były to 92 rodziny, natomiast rok wcześniej - 112.

Wykres 19. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. W 2018 roku przyznano 746 świadczeń na łączną kwotę 118 223 zł, w 2019 roku ich liczba wyniosła 784 na kwotę 148 450 zł, z kolei w 2020 roku kształtowała się na poziomie 744 świadczeń na kwotę 160 553 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń ulegała wahaniom. Jednocześnie w ostatnich latach można zauważyć stały wzrost przeznaczanej na ten cel kwoty pieniężnej.

Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	746	784	744
kwota świadczeń (zł)	118 223	148 450	160 553

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności w omawianym okresie ulegała systematycznemu spadkowi. W 2018 roku przyznano 903 świadczenia, w 2019 roku - 809, natomiast w 2020 roku - 692.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	903	809	692
kwota świadczeń (zł)	142 683	153 028	149 361

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2018 roku przyznano 938 świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2019 roku - 1 016, natomiast w 2020 roku - 1 018. W ostatnich latach obserwowalny jest stopniowy wzrost liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie.

Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	938	1 016	1 018
kwota świadczeń (zł)	148 604	192 901	219 725

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Kolejna tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat świadczeń opiekuńczych - zasiłku pielęgnacyjnego, świadczenia pielęgnacyjnego oraz specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). W 2018 roku w ramach tego świadczenia wypłacono 3 217 świadczeń, a więc o 156 więcej niż w roku następnym i jednocześnie o 84 więcej niż w roku 2020. W omawianych latach można zaobserwować stopniowy wzrost kwoty udzielonych świadczeń opiekuńczych.

Tabela 16. Liczba udzielonych świadczeń opiekuńczych ogółem przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	3 217	3 373	3 133
kwota świadczeń (zł)	1 095 249	1 420 341	1 448 593

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niepełnosprawność pozostająca jako jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej,
- wzrost zapotrzebowania na zasiłki pielęgnacyjne dla niepełnosprawnego dziecka powyżej 16 roku życia o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności,
- niska partycypacja społeczna osób z niepełnosprawnością przyczyniająca się do izolacji i samotności,
- trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych.

3. Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

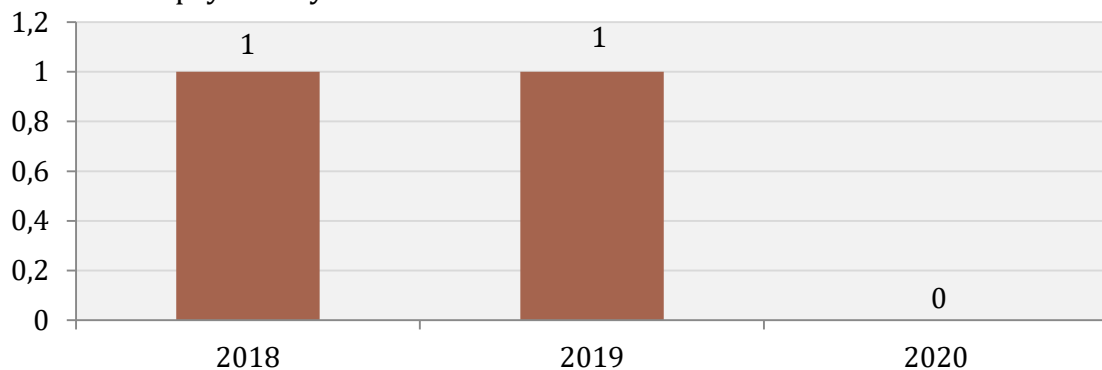
Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne

okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁸.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których można znaleźć wyczerpujące statystyki.

Dla mieszkańców Gminy świadczone są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. W wyjątkowych przypadkach pomoc taka świadczona jest dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi. Z danych wynika, że w omawianych latach w MGOPS udzielono specjalistycznych usług opiekuńczych jednej osobie z zaburzeniami psychicznymi (z wyjątkiem roku 2020).

Wykres 20. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Stan izolacji społecznej wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być

¹⁸ www.psychiatriapolska.pl

narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19.

4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁹. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią

¹⁹ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

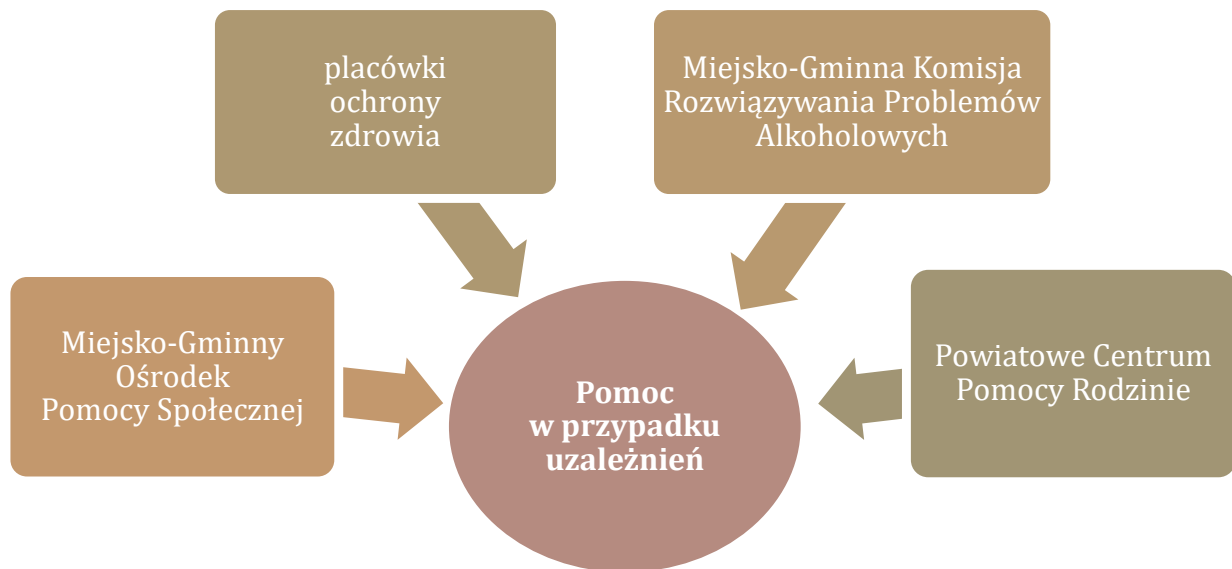
Realizacją działań, które określono w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z *Miejsko-Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok*.

Główne kierunki działań w 2021 roku w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych będą obejmować następujące obszary:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- kontrolowanie reklamy i promocji napojów alkoholowych - podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie Centów Integracji Społecznej²⁰.

²⁰ Miejsko-Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, w których na terenie gminy Białobrzegi mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

W 2020 roku 3 rodziny z gminy Białobrzegi skorzystały z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają podejmowane przez Miejsko-Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działania, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 11 członków. W 2020 roku przeprowadzili oni rozmowy z 2 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 14 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 17 osób uzależnionych od alkoholu. W stosunku do lat ubiegłych odnotowano spadek liczby osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy, natomiast zauważalny jest gwałtowny wzrost liczby osób uzależnionych do alkoholu, w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia. Dane dotyczące działań MGKRPA w Białobrzegach podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020 przedstawia kolejna tabela.

Tabela 17. Działania MGKRPA w Białobrzegach wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	15	15	2
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	12	15	14
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	0	0	17
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	0	0

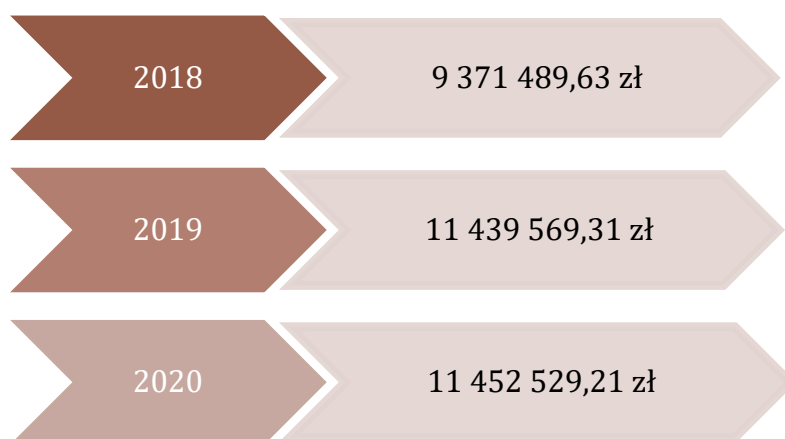
Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie gminy Białobrzegi funkcjonuje stowarzyszenie abstynenckie, samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA) oraz stowarzyszenie grupy wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (grupa Al-Anon).

MGKRPA zajmuje się także profilaktyką zachowań ryzykownych. W 2019 roku zorganizowano program profilaktyczny „Spójrz Inaczej” rekomendowany w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN. W ostatnich latach przeprowadzono również inne programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży oraz działania nie będące ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi, m.in.: jednorazowe prelekcje, pogadanki, spektakle oraz imprezy sportowe.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Białobrzegi. W 2020 roku wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła łącznie 11 452 529,21 zł, w tym 4 586 237,12 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 1 277 219,45 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 5 589 072,64 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do lat poprzednich, łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa wzrostowi.

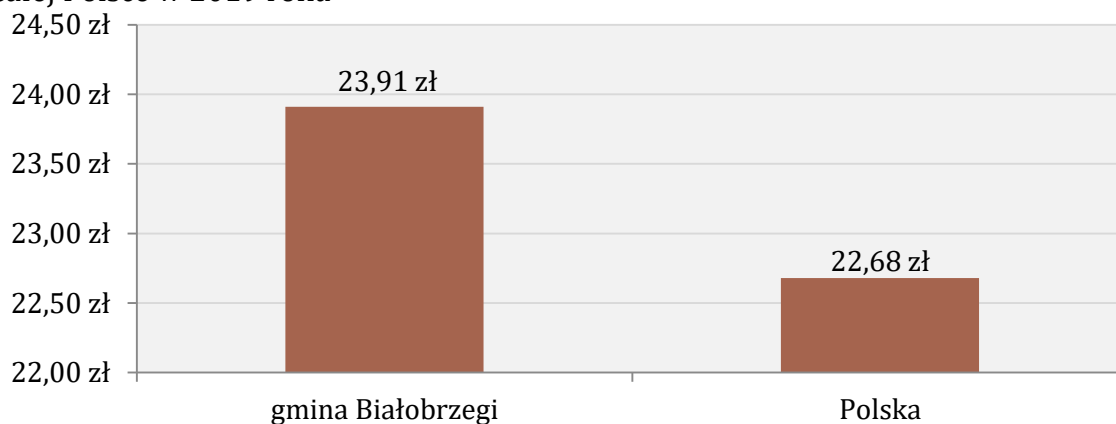
Rysunek 3. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Białobrzegi alkoholu w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca w gminie Białobrzegi kształtuje się na wyższym poziomie niż w całej Polsce. Różnica wynosi 1,23 zł.

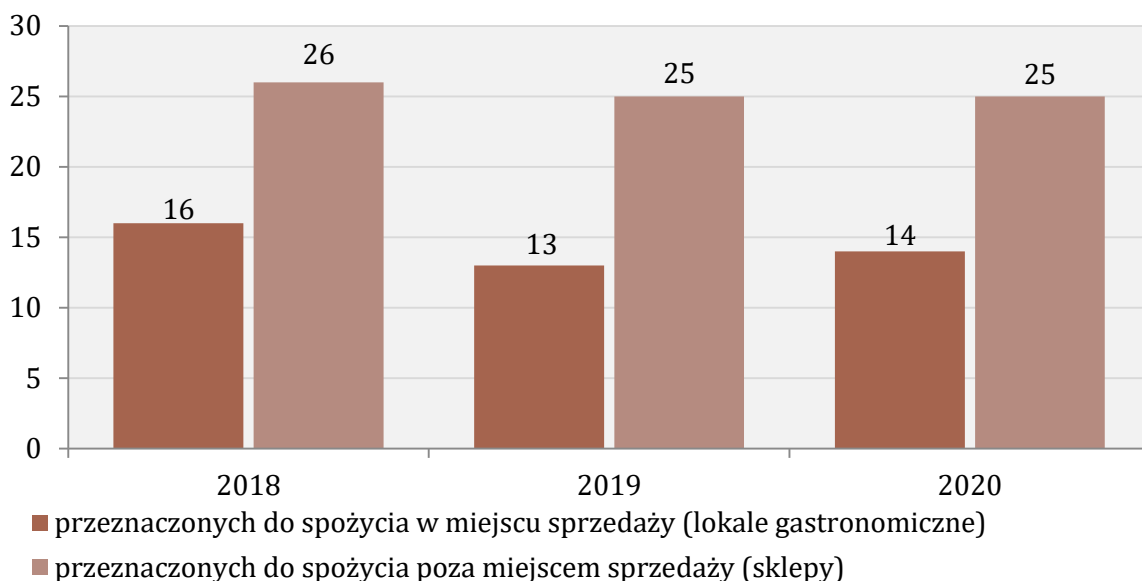
Wykres 21. Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca w gminie Białobrzegi i całej Polsce w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019 rok

W 2020 roku na terenie gminy Białobrzegi znajdowało się łącznie 39 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 25 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 14 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokal gastronomiczny). Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba miejsc, w których mieszkańcy Gminy mogli zakupić alkohol utrzymywała się na względnie stałym poziomie. Szczegółowe dane przedstawia kolejny wykres.

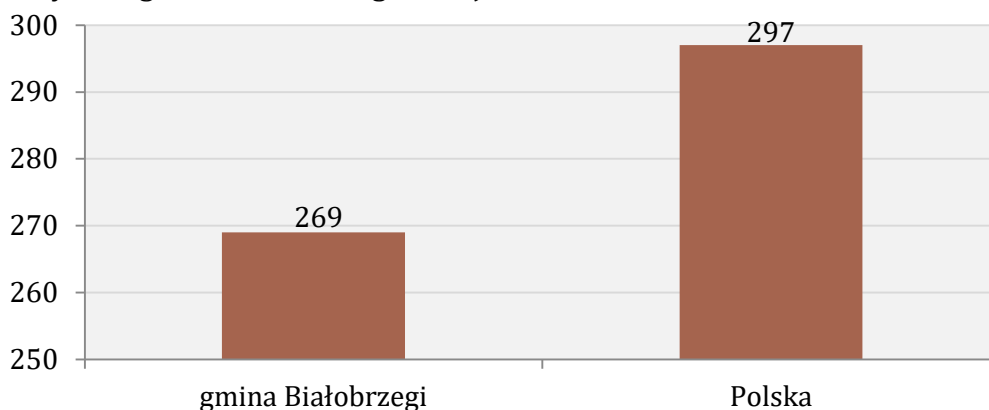
Wykres 22. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Białobrzegi na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Białobrzegi, w porównaniu do całej Polski. Jak wynika z przedstawionych na poniższym wykresie danych, w Gminie liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt jest mniejsza niż ma to miejsce w całej Polsce.

Wykres 23. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Białobrzegi i całej Polsce w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019 rok

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększy obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost łącznej wartości sprzedanego na terenie Gminy alkoholu;
- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień;
- brak Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego;
- ryzyko wzrostu liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w związku z występowaniem pandemii COVID-19.

5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje, że: *„przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

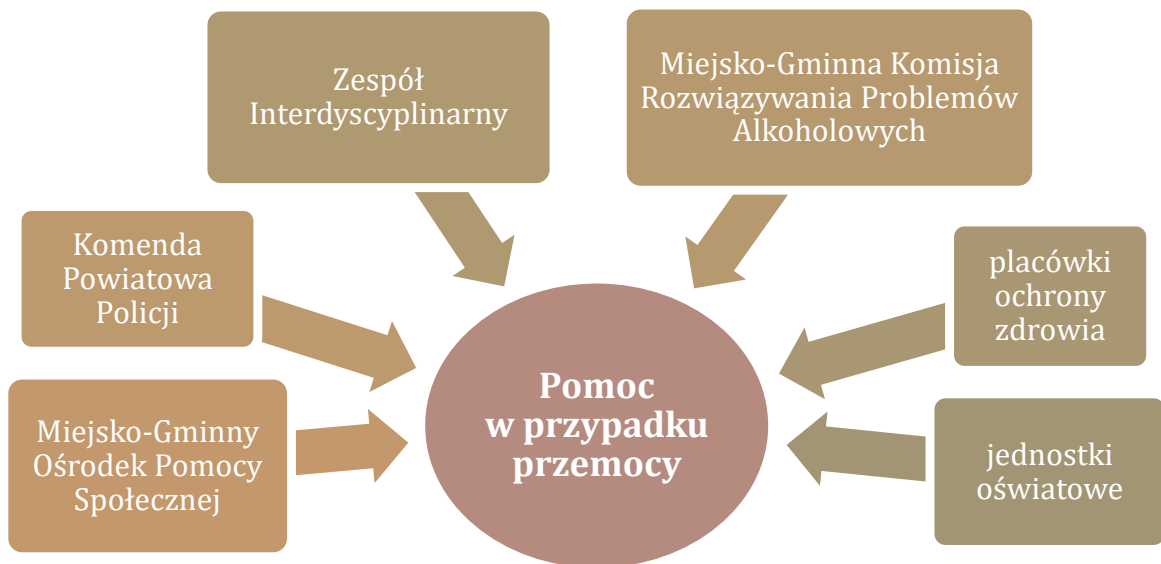
Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy konieczne jest podejmowanie interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie

przemocy w rodzinie w gminie Białobrzegi zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W jego skład wchodzi przedstawiciele:

- jednostki organizacyjnej pomocy społecznej,
- Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- kuratora sądowego,
- organizacji pozarządowych.

Celem działania Zespołu Interdyscyplinarnego jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół realizuje działania określone w *Miejsko-Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na 2021 rok*.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Białobrzegi mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

W 2020 roku żadna rodzina z gminy Białobrzegi nie korzystała z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie.

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2018-2020. W 2020 roku Zespół Interdyscyplinarny spotkał się 4 razy. Z danych statystycznych wynika, że na przestrzeni ostatnich lat liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, utworzonych grup roboczych oraz spotkań grup roboczych utrzymywała się na stałym poziomie. Dane w tym zakresie zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 18. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2018-2020

LP.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
2	liczba utworzonych grup roboczych (nie licząc już działających)	0	0	0
3	liczba posiedzeń grup roboczych	12	12	12

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku odnotowano 31 kobiet, wobec których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, w tym większość stanowiły kobiety mające 18-67 lat. W omawianym roku ofiarami przemocy było również 6 mężczyzn. Na przestrzeni lat 2018-2020 zauważalny jest wzrost ogólnej liczby osób, wobec których istnieje podejrzenie doświadczania przemocy w rodzinie, w 2018 roku było to 25 osób, w 2019 - 33 osoby, natomiast w 2020 - 37 osób. Oznacza to wzrost w stosunku do 2018 roku aż o 48%. Charakterystykę osób doświadczających przemocy na przestrzeni ostatnich lat przedstawia kolejna tabela.

Tabela 19. Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie w latach 2018-2020

LP.	wyszczególnienie	2018		2019		2020	
		kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
1	do 18 r. życia	3	3	1	0	3	1
2	18-67 lat	15	3	22	5	18	4
3	od 67 lat	0	1	2	3	10	1
4	ogółem	18	7	25	8	31	6

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

Z danych statystycznych dotyczących osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc wynika, że zdecydowaną większość stanowią mężczyźni w wieku od 18 do 67 lat. Na przestrzeni omawianych lat ich liczba wzrosła z 20 w 2018 roku do 27 w 2020 roku. Wzrosła również liczba podejrzanych o stosowanie przemocy kobiet, jednak ich liczba w dalszym ciągu kształtuje się na znacznie niższym poziomie. W 2018 i 2019 roku była to 1 kobieta, natomiast w 2020 roku - 3.

Tabela 20. Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w latach 2018-2020

LP.	wyszczególnienie	2018		2019		2020	
		kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
1	do 18 r. życia	0	0	0	0	0	0
2	18-67 lat	1	20	1	30	3	27
3	od 67 lat	0	0	0	0	0	0
4	ogółem	1	20	1	30	3	27

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

W 2020 roku założono 30 „Niebieskich Kart - A” wszczynających procedurę. Ponadto w omawianym roku sporządzono 30 formularzy „Niebieska Karta - C” oraz 28 „Niebieskich Kart - D”. Jednocześnie 17 procedur „Niebieska Karta” było kontynuowanych z poprzednich okresów. Na przestrzeni lat 2018-2020 można zauważyć ogólny wzrost liczby sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart”. Szczegółowe dane statystyczne w tym zakresie przedstawia tabela poniżej.

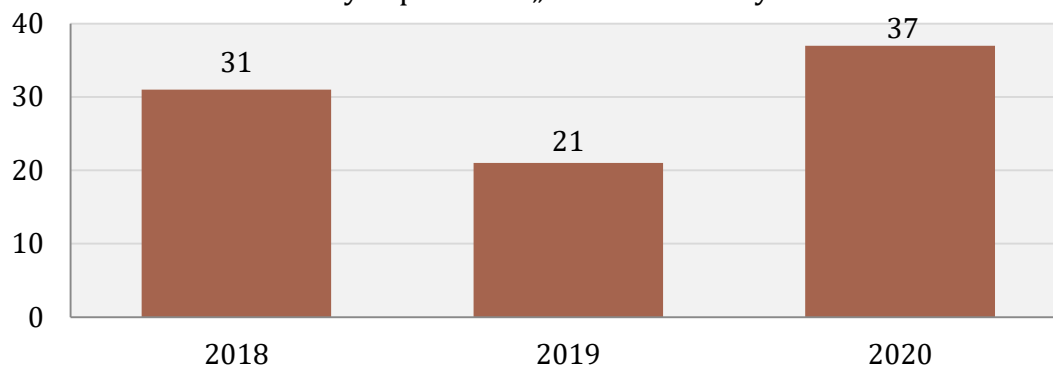
Tabela 21. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

LP.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba „Niebieskich Kart - A” wszczynających procedurę	21	31	30
2	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta - C”	21	31	30
3	liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta - D”	21	24	28
4	liczba procedur „Niebieska Karta” kontynuowanych z poprzednich okresów	17	7	17

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

Na przestrzeni ostatnich lat liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ulegała wahaniom - w 2018 roku było to 31 Kart, w 2019 roku - 21, natomiast w 2020 roku - 37. Oznacza to wzrost w stosunku do 2018 roku o 19%.

Wykres 24. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

W ciągu ostatnich trzech lat nie doszło do sytuacji odebrania dziecka na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówiącego o bezpośrednim zagrożeniu życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby osób, wobec których istnieje podejrzenie, że doświadczają przemocy w rodzinie;
- brak funkcjonujących grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie;
- ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie w związku z pandemią COVID-19.

6. Aktywność i integracja społeczna seniorów

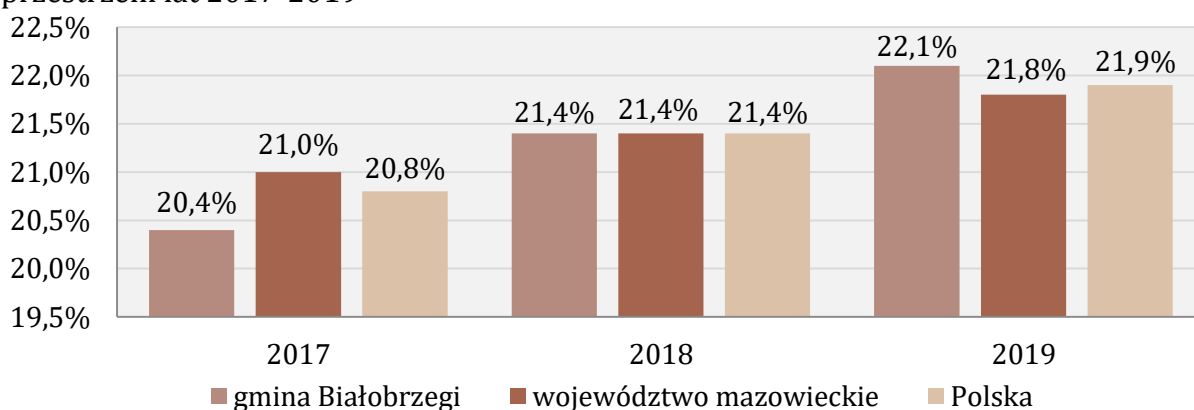
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie - na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej - jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów.

Z danych GUS wynika, że odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w gminie Białobrzegi jest wyższy względem województwa i całej Polski (dane za 2019 rok). Na przestrzeni lat 2017-2019 udział osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie, województwie i całej Polsce systematycznie się zwiększał. Różnica między 2017, a 2019 rokiem w Gminie wynosi 1,7 pp., w województwie mazowieckim - 0,8 pp., natomiast w kraju - 1,1 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

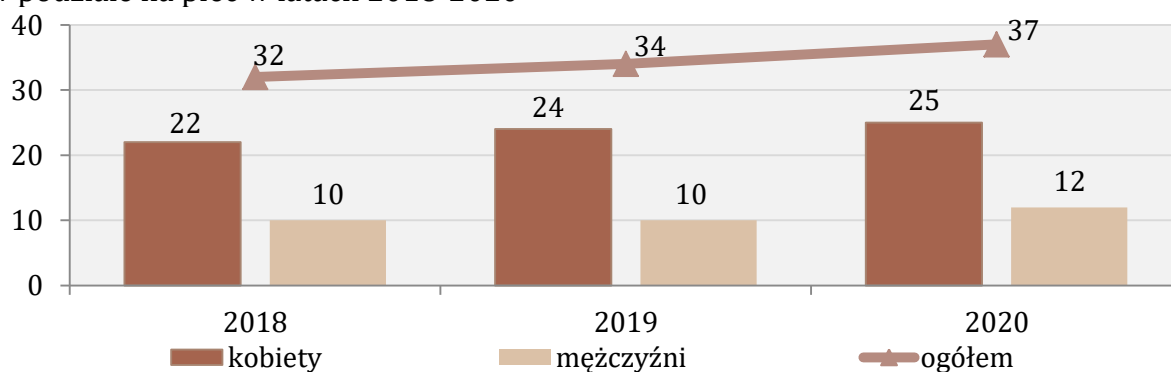
Wykres 25. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Białobrzegi, województwie mazowieckim i całej Polsce na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2020 roku - 37. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety - było ich 25, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn - 12. W stosunku do 2018 roku ogólna liczba osób korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy będących w wieku poprodukcyjnym uległa wzrostowi.

Wykres 26. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020

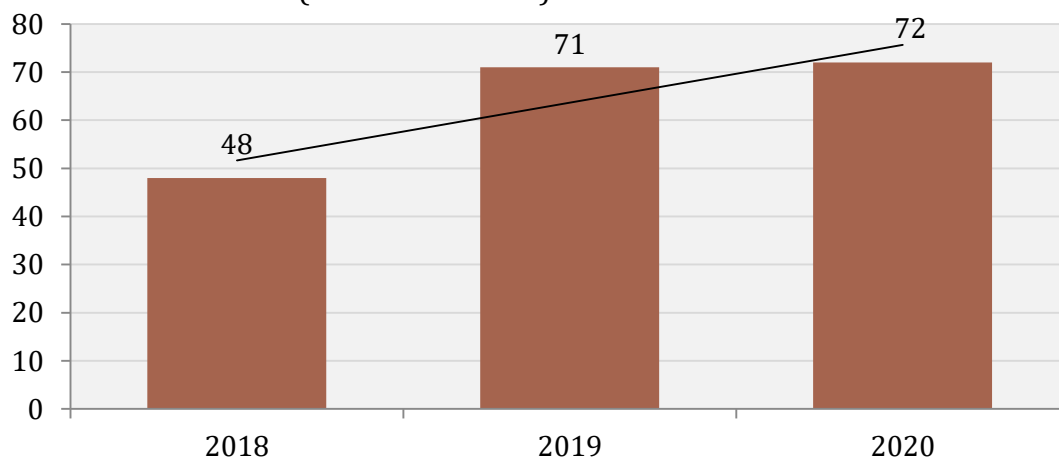

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białobrzegach realizuje usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób korzystających z omawianych usług utrzymywała się na stałym poziomie - było to 10 osób.

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak to ma miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W 2020 roku udzielono 72 świadczenia w postaci zasiłku pielęgnacyjnego osobom powyżej 75 roku życia. W porównaniu do lat poprzednich liczba przyznanych świadczeń w tym zakresie zwiększyła się. Dynamikę zmian obrazuje naniesiona na poniższym wykresie linia trendu.

Wykres 27. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca Gminy w domu jest zadaniem własnym Gminy o charakterze obowiązkowym. Z danych wynika, że w 2020 roku MGOPS w Białobrzegach opłacił pobyt w Domu Pomocy Społecznej 20 osobom przeznaczając na to 570 413 zł. Na przestrzeni omawianych lat liczba osób i kwota w tym zakresie uległy zwiększeniu. Szczegółowe dane przedstawia kolejna tabela.

Tabela 22. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych) w zakresie odpłatności Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób	14	17	20
kwota świadczeń (w zł)	357 797	543 429	570 413

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Ważną rolę w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz integracji społecznej osób starszych odgrywa Klub Seniora działający w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Białobrzegach. W ramach regularnie odbywających się spotkań w ostatnich latach zorganizowano m.in.: wielkanocne spotkanie, wigilię, czy bal karnawałowy.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych;
- stały wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni ostatnich lat;
- wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej;
- stały wzrost liczby osób i kwoty świadczeń w zakresie odpłatności Gminy za pobyt w Domu pomocy społecznej.

7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

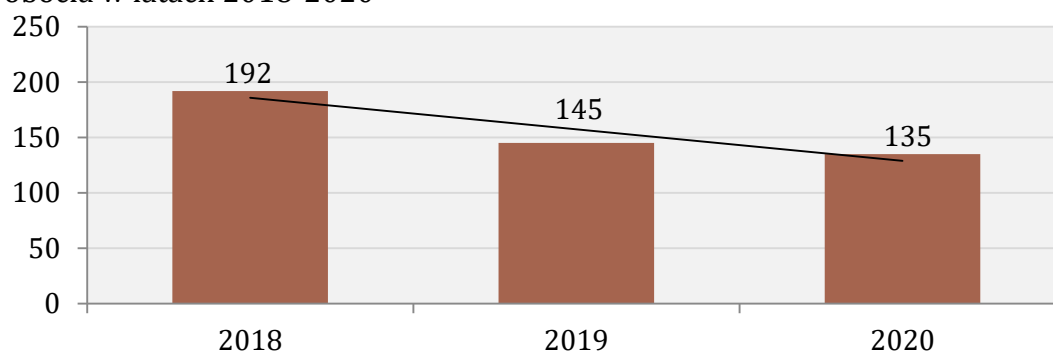
Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od

wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2020 roku bezrobocie jako powód udzielania wsparcia pomocy społecznej znajdowało się na drugim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy.

W 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białobrzegach z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 135. Na przestrzeni lat 2018-2020 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu. W porównaniu do 2018 roku liczba rodzin spadła o 30%.

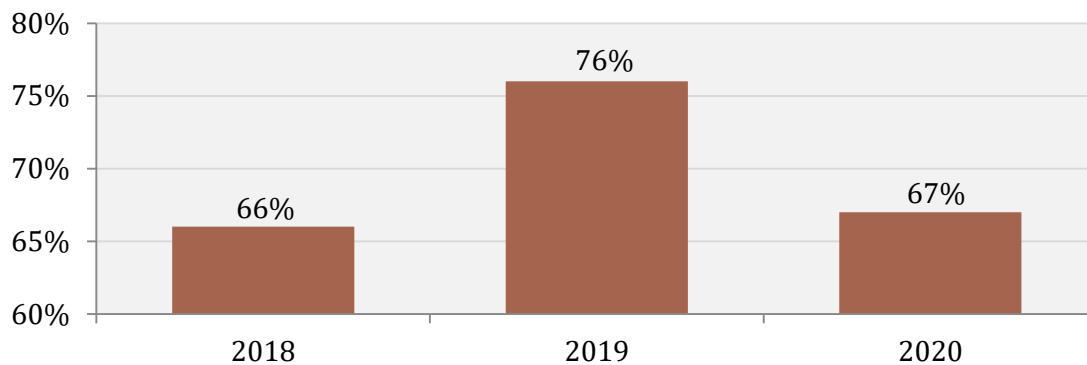
Wykres 28. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Trudno dostrzec jednoznaczną tendencję jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W 2018 roku kształtował się on na poziomie 66%, rok później wzrósł o 10 pp. (76%), natomiast w 2020 roku jego wartość ponownie spadła do 67%. Należy zwrócić uwagę na to, że mimo odnotowanego spadku, wskaźnik ten utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie.

Wykres 29. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 5,7% mieszkańców gminy Białobrzegi, przy czym udział kobiet był większy (6,1%). Na przestrzeni lat 2017-2019 dostrzec można pozytywną, malejącą tendencję w tym zakresie. Udział bezrobotnych mieszkańców Gminy w stosunku do 2017 roku zmniejszył się o 0,7 pp. W całej Polsce osoby bezrobotne stanowiły w 2019 roku 3,8% wszystkich mieszkańców, a więc sytuacja w Gminie była pod tym względem mniej korzystna.

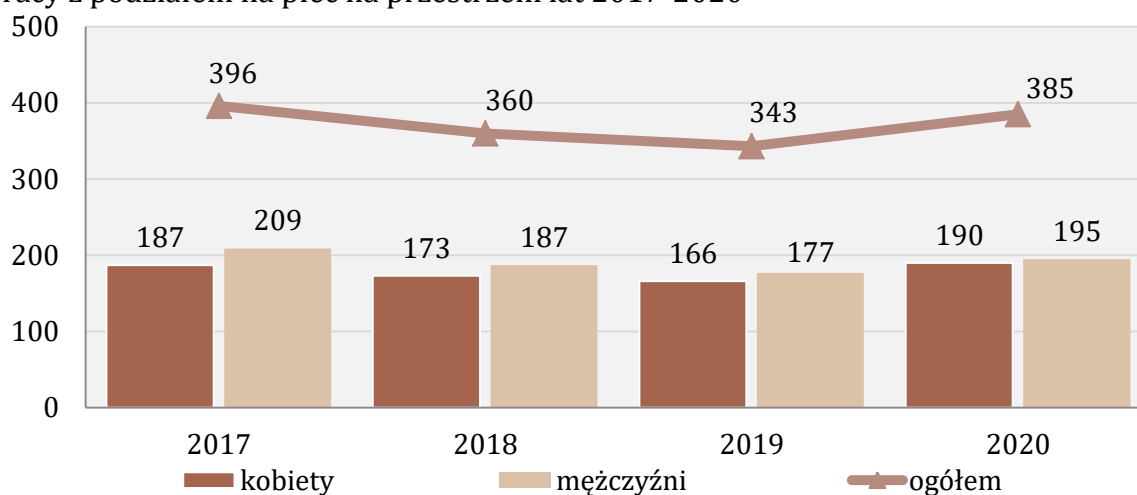
Tabela 23. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Białobrzegi zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2017-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2017	2018	2019
ogółem	6,4	5,9	5,7
mężczyźni	6,1	5,6	5,4
kobiety	6,6	6,3	6,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Na koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było łącznie 385 mieszkańców gminy Białobrzegi. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 12%, w porównaniu do roku 2018 o 7%, natomiast względem 2017 - spadek o 3%. Pod względem płci widoczna jest nieznaczna dysproporcja - pozostających bez pracy kobiet było w 2020 roku mniej niż mężczyzn (liczba kobiet - 190, liczba mężczyzn - 195).

Wykres 30. Mieszkańcy gminy Białobrzegi zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w stosunku do 2018 roku nastąpił wzrost udziału osób będących przed 25 rokiem życia oraz przed 30 rokiem życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Udział osób powyżej 50 roku życia w omawianym okresie uległ spadkowi o 4 pp. W całej Polsce udział bezrobotnych mieszkańców powyżej 50 roku życia wyniósł w 2020 roku 26%, a więc mniej niż w gminie Białobrzegi (28%), natomiast udział osób do 25 roku życia - 13%, co stanowi wartość nieznacznie większą niż w Gminie (12%).

Tabela 24. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Białobrzezi w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020

kategoria wiekowa	31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	41	11	42	12	46	12
do 30 roku życia	84	23	83	24	94	24
powyżej 50 roku życia	116	32	91	27	107	28

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwanie bezrobotnych mieszkańców gminy Białobrzezi oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Dynamika zmian w omawianych latach prezentuje się następująco: nastąpił spadek udziału osób długotrwanie bezrobotnych - z 52% w 2018 roku do 50% w 2019 roku, natomiast w roku 2020 wrósł o 5 pp. (55%). W całej Polsce udział osób długotrwanie bezrobotnych wyniósł w 2020 roku 49%, a więc sytuacja w gminie Białobrzezi w omawianym roku była pod tym względem mniej korzystna.

Tabela 25. Liczba długotrwanie bezrobotnych osób oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020

wyszczególnienie	31 grudnia 2018	31 grudnia 2019	31 grudnia 2020
liczba osób	186	171	211
%	52	50	55

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W związku z pandemią COVID-19 oraz wprowadzonymi obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy w kraju. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzaniem ograniczeniami oraz mających umowy cywilnoprawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, między innymi kryzys występujący w wielu branżach.

Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców,
- ryzyko pogorszenia się sytuacji na rynku pracy spowodowane pandemią COVID-19.

8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

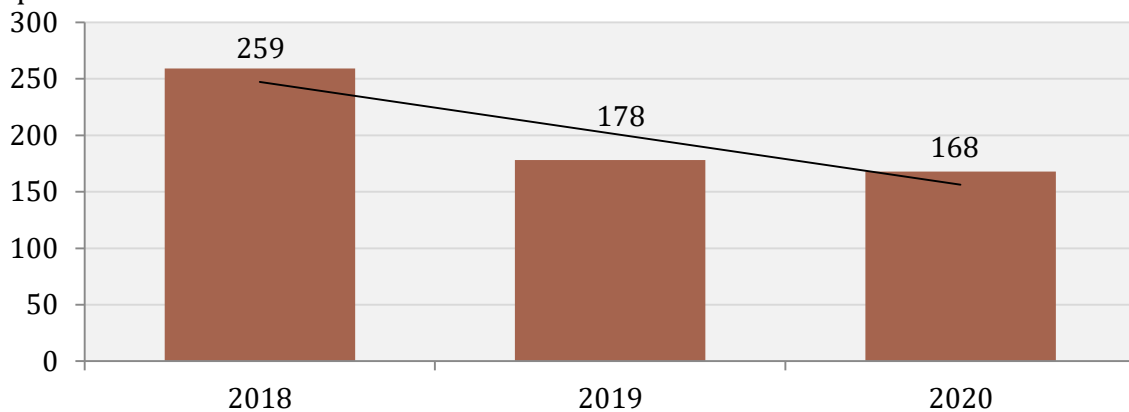
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2020 roku ubóstwo jako powód udzielania wsparcia pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono wsparcia.

Z danych źródłowych wynika, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa w 2020 roku zmniejszeniu (168 rodzin). W 2018 roku było to 259 rodzin, z kolei w 2019 roku 178 rodzin. W stosunku do 2018 roku spadek kształtował się na poziomie 35%.

Wykres 31. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zasiłki stałe pobierało 65 osób, tj. o 3 mniej niż w 2019 roku i o 8 mniej niż w 2018 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2020 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 19 - co oznacza spadek o 5 osób w stosunku do roku 2018. Zasiłek celowy został przyznany w 2020 roku 231 osobom, czyli względem 2018 roku ich liczba spadła o 42%.

Tabela 26. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020

rodzaj zasiłku	2018		2019		2020	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	73	404 384	68	424 023	65	374 103
zasiłek okresowy	24	32 910	20	29 971	19	34 216
zasiłek celowy	395	193 209	234	194 074	231	190 149

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białobrzegach od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i niepełnosprawnych. W 2020 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 75 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku - 21 osobom. W ciągu omawianych lat liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne i niepieniężne uległa znacznemu zmniejszeniu.

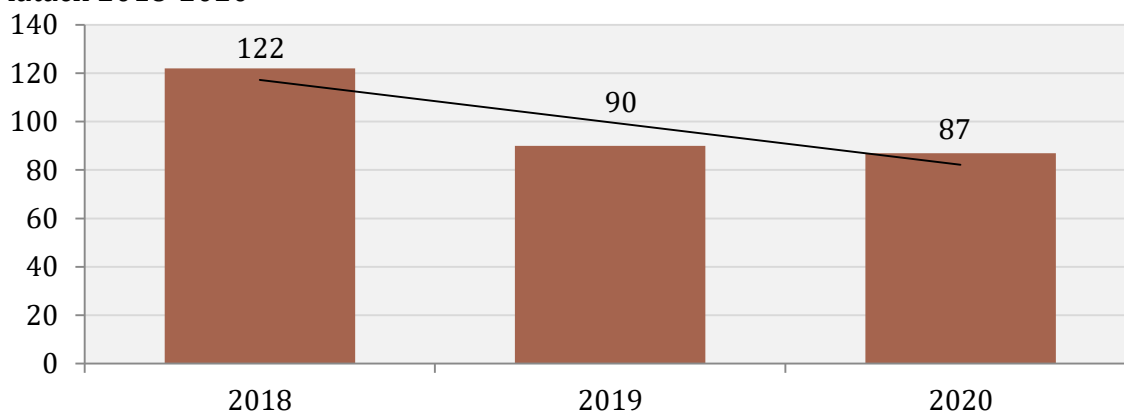
Tabela 27. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	86	81	75
świadczenie niepieniężne	60	23	21

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2020 roku świadczenie pieniężne w formie dodatków mieszkaniowych otrzymało 87 gospodarstw domowych - najmniej w omawianym okresie, bowiem od roku 2018 obserwuje się tendencję spadkową w zakresie liczby gospodarstw domowych objętych tą formą pomocy.

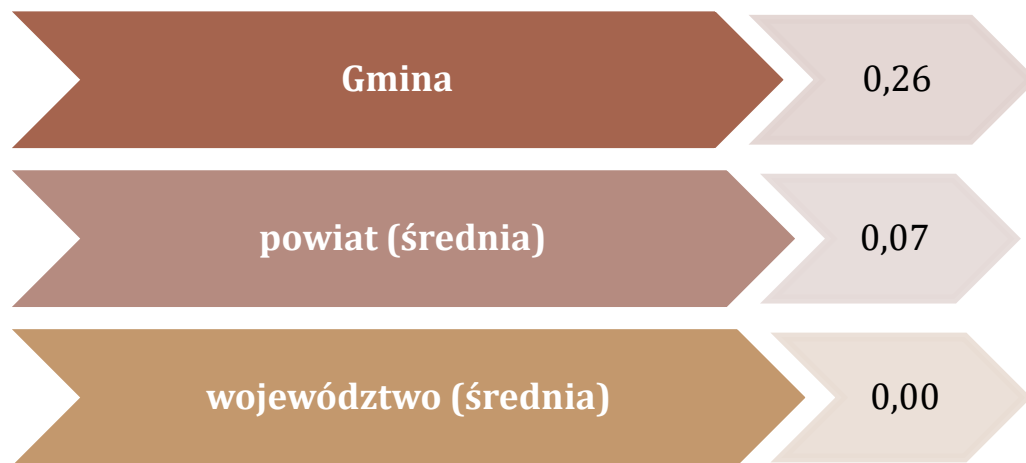
Wykres 32. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w gminie Białobrzegi na wyższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu, jak i województwa. Na wartość wskaźnika składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców Gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W gminie Białobrzegi jest on dodatni i wynosi 0,26 (dane za 2019 rok).

Rysunek 4. Wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Białobrzegi, powiecie białobrzeskim oraz województwie mazowieckim w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności - jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2020 roku pomoc i wsparcie z tego powodu otrzymały 2 osoby. W latach ubiegłych nie odnotowano osób, które otrzymały wsparcie Ośrodka z powodu bezdomności.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ubóstwo jako najczęstszy powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy;
- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych, a także przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

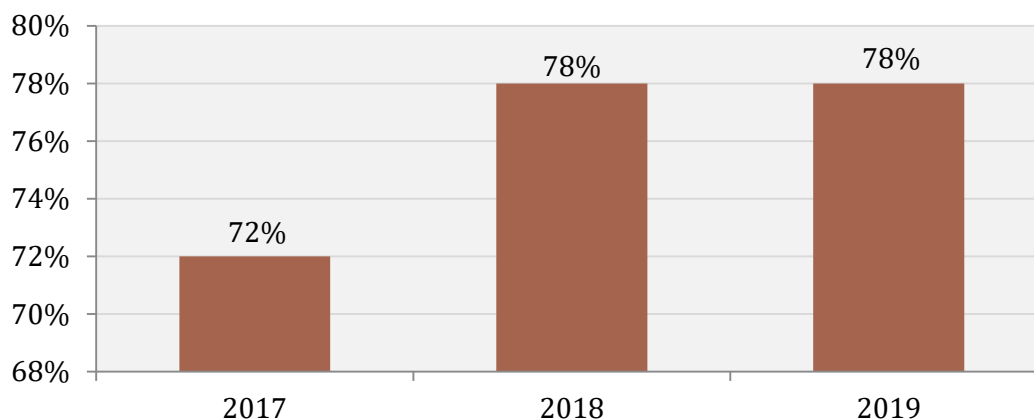
9. Problem przestępczości

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

W 2019 roku w gminie Białobrzegi stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 137 przestępstw, co oznacza, iż na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 13,27 przestępstw. Wartość ta jest znacznie mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego, gdzie wynosi 21,24 i wartości dla całej Polski, gdzie kształtuje się na poziomie 20,75²¹.

Rozpatrując kwestie wykrywalności sprawców przestępstw na terenie gminy Białobrzegi w 2019 roku można zauważyć, że omawiany wskaźnik jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności na terenie województwa mazowieckiego (63%) oraz na terenie całej Polski (73%). Na terenie Gminy wskaźnik wynosi on 78%. Z danych statystycznych wynika, że wskaźnik ten w stosunku do 2017 roku uległ zwiększeniu, bowiem w 2017 roku kształtował się na poziomie 72%, czyli zwiększył się o 6 pp.

Wykres 33. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie Białobrzegi w latach 2017-2019

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

W 2020 roku na terenie Gminy odnotowano 34 interwencje Policji w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie - to o 17% więcej w porównaniu do 2018 roku. W omawianym okresie wahaniom ulegała liczba interwencji Policji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków, bowiem w 2020 roku przeprowadzono 60 interwencji, w 2019 - 52, natomiast rok wcześniej - 66.

²¹ <https://www.polskawliczbach.pl>

Nieznacznemu spadkowi uległa liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierujących - w 2020 roku odnotowano 19 takich przypadków, czyli o 3 mniej niż w 2018 roku. Na przestrzeni omawianych lat widoczna jest również tendencja spadkowa w zakresie liczby zatrzymanych praw jazdy z powodu nietrzeźwości kierowców. W 2020 roku zatrzymano ich 9, czyli o 13 mniej niż w 2018 roku. Powyższe dane zostały szczegółowo przedstawione w poniższej tabeli.

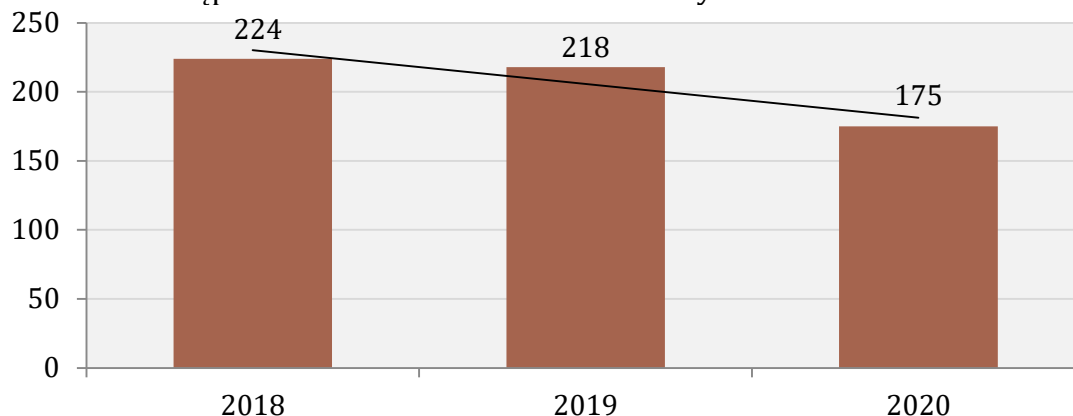
Tabela 28. Dane statystyczne dotyczące obszaru przestępczości na terenie gminy Białobrzegi w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie	29	35	34
liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków	66	52	60
liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierujących	22	23	19
liczba zatrzymanych praw jazdy z powodu nietrzeźwości kierowców	22	16	9

Źródło: dane udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Białobrzegach

Na przestrzeni omawianych lat spadkowi uległa łączna liczba stwierdzonych przestępstw w gminie Białobrzegi. W 2020 roku odnotowano **175** przestępstw, w tym m.in.: oszustwo (24), kradzież (21), kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości (19), kradzież z włamaniem (11), wypadek drogowy (10), uszkodzenie mienia (8) oraz przestępstwo z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – posiadanie (7). W 2019 roku stwierdzonych było łącznie **218** przestępstw, z kolei w 2018 roku - **224**. Dynamikę zmian obrazuje naniesiona na kolejnym wykresie linia trendu.

Wykres 34. Przestępstwa stwierdzone na terenie Gminy w latach 2018-2020

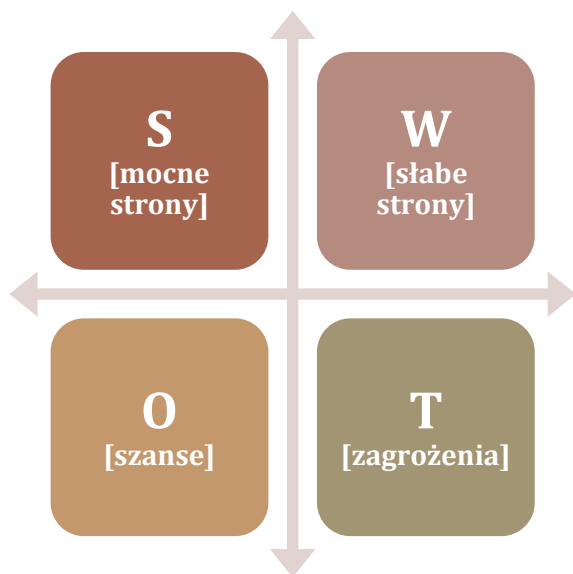
Źródło: dane udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Białobrzegach

Na terenie Gminy w latach 2018-2020 prowadzono szereg działań profilaktycznych mających na celu poprawę bezpieczeństwa oraz eliminacji problemów uciążliwych dla lokalnej społeczności. Funkcjonariusze KPP w Białobrzegach odbywali szereg spotkań - prelekcji profilaktycznych w szkołach i przedszkolach skierowanych do uczniów, podopiecznych, rodziców oraz kadry pedagogicznej na terenie Gminy. Tematyka spotkań dotyczyła m.in.: bezpieczeństwa w ruchu drogowym, odpowiedzialności karnej nieletnich, bezpieczeństwa w sieci internetowej, a także substancji psychoaktywnych. Cyklicznie prowadzono akcje profilaktyczne pn. „Bezpieczna Droga do Szkoły”, „Bezpieczne Wakacje”, „Świeć przykładem” oraz „Niebieski Tydzień”.

W ramach poprawy bezpieczeństwa lokalnej społeczności propaguje się „Krajową Mapę Zagrożeń Bezpieczeństwa”, która stanowi jedno z podstawowych narzędzi formacji funkcjonariuszy KPP. Ponadto warto podkreślić, że na bieżąco umieszcza się informacje na stronie internetowej Komendy dotyczące zachowania bezpieczeństwa na podległym terenie jednostki.

10. Analiza SWOT

Jedną z najczęściej stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot. W kolumnie obok przedstawiono sposób w jaki definiowane są grupy czynników w metodzie SWOT.

MOCNE STRONY

wewnętrzne czynniki pozytywne

to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.

SZANSE

zewnętrzne czynniki pozytywne

to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.

SŁABE STRONY

wewnętrzne czynniki negatywne

to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

ZAGROŻENIA

zewnętrzne czynniki negatywne

to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą stworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY

1. Dodatni przyrost naturalny na przestrzeni ostatnich lat.
2. Wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy.
3. Spadek udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy.
4. Spadek liczby rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej oraz osób długotrwale pobierających świadczenie.
5. Spadek wskaźnika deprivacji lokalnej na przestrzeni ostatnich lat.
6. Funkcjonowanie na terenie Gminy organizacji pozarządowych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
7. Baza instytucji prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej oraz innych działań wspierających mieszkańców: MGOPS, MGKRPA, MGOK, BP i Klub Seniora.
8. Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych oraz doświadczających przemocy.
9. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
10. Aktywność władz samorządowych w zakresie kształtowania polityki społecznej.

SŁABE STRONY

1. Spadek liczby ludności Gminy.
2. Stały wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni ostatnich lat.
3. Ujemne saldo migracji wewnętrznych.
4. Niewystarczająca liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
5. Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, w tym przede wszystkim osób starszych i niepełnosprawnych.
6. Znaczny udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych w PUP.
7. Ubóstwo i bezrobocie pozostające w ostatnich latach jako najczęstsze powody udzielania pomocy rodzinom.
8. Niewystarczająco rozwinięty system oddziaływań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.
9. Brak działań profilaktycznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych oraz zjawiskiem przemocy skierowanych do rodziców.
10. Wzrost łącznej wartości sprzedanego na terenie Gminy alkoholu na przestrzeni omawianych lat.

SZANSE

1. Rozwój gospodarczy Gminy.
2. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
3. Utworzenie nowych miejsc pracy.
4. Zewnętrzne źródła finansowania, między innymi z Unii Europejskiej.
5. Rozwój cywilizacyjny, nowe technologie informatyczne.
6. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
7. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
8. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
9. Zmniejszenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej i instytucjonalnej.
10. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.
11. Rozwinięcie zasobów instytucjonalnych w Gminie w zakresie specjalistycznego poradnictwa i wsparcia osób w kryzysie/dzieci i młodzieży/ osób starszych oraz niepełnosprawnych.
12. Współpraca z innymi społecznościami samorządowymi.

ZAGROŻENIA

1. Starzejące się społeczeństwo.
2. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
3. Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.
4. Przepisy prawne utrudniające wprowadzanie nowych rozwiązań.
5. Wykluczenie cyfrowe części mieszkańców, przede wszystkim osób starszych.
6. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i niepełnosprawnych.
7. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
8. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
9. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
10. Ryzyko zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.
11. Rozwój problemów uzależnień behawioralnych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.

IV. Część programowa

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Białobrzegi została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Na jej podstawie zdefiniowano misję, czyli ogólny cel, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

2. Cele strategiczne i operacyjne

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne służące redukowaniu niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

CEL STRATEGICZNY NR 1

Zintensyfikowanie działań funkcjonującego systemu wsparcia oraz opieki nad rodziną i dzieckiem.

Cel operacyjny nr 1

Kształtowanie i/lub podnoszenie poziomu kompetencji rodzicielskich.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	2021-2025	MGOPS	Budżet Gminy
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	2021-2025	MGOPS, UMiG, jednostki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie warsztatów dla rodziców podnoszących kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	Rok: 2022, 2024	MGOPS, UMiG, jednostki oświatowe	Budżet Gminy
Udzielanie przez MGOPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.	Poprawa sytuacji materialnej rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji.	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń MGOPS.	2021-2025	MGOPS	Budżet Gminy
Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	2021-2025	MGOPS, PCPR, Sąd	Budżet Gminy
Poszerzenie działalności żłobka dziecięcego.	Zapewnienie opieki dzieciom do lat 3 oraz umożliwienie rodzicom podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w żłobku.	2023	UMiG	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka, poprzez współpracę międzyinstytucjonalną.	Spójny i efektywny system pomocy rodzinie.	Liczba rodzin i dzieci, którym udzielono pomocy.	2021-2025	MGOPS, jednostki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, Sąd, KPP, NGO	Brak kosztów
Cel operacyjny nr 2					
Wspieranie działalności instytucji na rzecz rozwoju dzieci i młodzieży.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z jednostkami oświatowymi oraz świetlicami.	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez pomoc ze strony placówek oświatowych oraz świetlic.	Liczba jednostek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	2021-2025	MGOPS, jednostki oświatowe, świetlica środowiskowa i świetlice wiejskie	Bez kosztów
Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, zagospodarowanie i zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach placówki wsparcia dziennego.	2024	MGOPS, UMiG	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Systematyczne doposażanie jednostek oświatowych w profesjonalny sprzęt.	Wzrost poziomu edukacji w szkołach.	Liczba działań podjętych w celu doposażenia jednostek oświatowych.	2021-2025	UMiG, jednostki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Organizowanie, wspieranie i promocja imprez/wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba zorganizowanych imprez. Liczba uczestników.	2021-2025	UMiG, MGOPS, jednostki oświatowe, MGOK, BP	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, podejmowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez uczniów.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.	2021-2025	UMiG, MGOPS, jednostki oświatowe, MGOK, BP	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Współpracowanie z jednostkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do występujących problemów, a także zintensyfikowania oddziaływań profilaktycznych.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę.	2021-2025	MGOPS, jednostki oświatowe	Bez kosztów
---	--	--	-----------	----------------------------	-------------

CEL STRATEGICZNY NR 2

Budowanie systemowego wsparcia i integracja społeczna osób starszych i/lub osób z niepełnosprawnością.

Cel operacyjny nr 1					
Poprawa funkcjonowania osób starszych i/lub osób z niepełnosprawnością oraz wzrost ich jakości życia.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Rozwój możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnością po obiektach infrastruktury gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Rok: 2023, 2025	UMiG, MGOPS	Budżet Gminy, PFRON, Fundusze Europejskie
Wspieranie działalności i kontynuowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych i/lub osób z niepełnosprawnością.	Zintensyfikowanie działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba działań podjętych we współpracy z NGO.	2021-2025	MGOPS, NGO	Budżet Gminy
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych i/lub osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i dedykowanych im programów.	Zwiększenie realizowanych projektów na rzecz osób starszych oraz niepełnosprawnych o 20%.	Liczba zrealizowanych projektów/ programów. Liczba uczestników.	2021-2025	MGOPS, UMiG, NGO, MGOK, BP	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Inicjowanie działań mających na celu utworzenie warsztatów terapii zajęciowej lub/i środowiskowego domu samopomocy na terenie Gminy poprzez podpisanie stosownych porozumień z podmiotami prowadzącymi.	Utworzenie warsztatów terapii zajęciowej i/lub środowiskowego domu samopomocy.	Liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej/ środowiskowego domu samopomocy.	2021-2025	MGOPS, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2021-2025	MGOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich rozpowszechnienia o 20%.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2021-2025	MGOPS, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej.	2021-2025	MGOPS	Budżet Gminy
Promocja nowoczesnych rozwiązań opieki nad osobami starszymi i/lub osobami z niepełnosprawnością (np. teleopieka itp.).	Poprawa dostępności do nowoczesnych usług opieki dla osób z niepełnosprawnością i starszych.	Liczba osób objętych nowoczesnymi rozwiązaniami w zakresie opieki.	2021-2025	MGOPS, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa, PFRON
Cel operacyjny nr 2					
Wzrost aktywności oraz rozwój działań z obszaru integracji społecznej seniorów i/lub osób z niepełnosprawnością.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Podejmowanie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ przeprowadzonych warsztatów.	Rok: 2022, 2024	MGOPS, UMIG, BP, MGOK, NGO, KPP	Budżet Gminy
Rozwój działalności Klubu Seniora.	Zagospodarowanie czasu wolnego oraz integracja społeczna osób starszych.	Liczba uczestników Klubu Seniora. Liczba dostępnych zajęć.	2021-2025	MGOPS, UMIG, Klub Seniora, MGOK	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Organizacja zajęć: rekreacyjno-sportowych, kulturalnych, promujących zdrowy i aktywny tryb życia oraz edukacyjnych, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób niepełnosprawnych, wzrost ich aktywności społecznej oraz umiejętności.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach.	2021-2025	MGOPS, UMiG, Klub Seniora, BP, MGOK, NGO	Budżet Gminy, Fundusze Europejskie
Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnością.	Kompleksowy system wspierania oraz poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnością.	Liczba wspólnie zrealizowanych działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnością.	2021-2025	MGOPS, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa, środki własne NGO

CEL STRATEGICZNY NR 3

Rozwijanie sieci wsparcia w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

Cel operacyjny 1					
Zwiększenie skuteczności systemu pomocy dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	2021-2025	MGOPS	Budżet Gminy
Utworzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Dostęp do pomocy i wsparcia rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2022-2023	MGOPS, MGKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Wspieranie działalności grup samopomocowych dla osób z problemem alkoholowym (AA) i ich rodzin.	Rozwój działalności grup wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Liczba osób uczestniczących w grupach samopomocowych.	2021-2025	MGOPS, MGKRPA, NGO	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób, wobec których podjęte zostały rozmowy motywujące.	2021-2025	MGOPS, MGKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.	2021-2025	MGKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.	Zwiększenie dostępności do udziału w programach terapeutycznych.	Liczba sfinansowanych programów. Liczba uczestników programów.	2021-2025	MGKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Cel operacyjny nr 2					
Wzrost świadomości dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego stylu życia oraz opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień, rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	2021-2025	MGKRPA, MGOPS, jednostki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Realizacja warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień, rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	2021-2025	MGKRPA, jednostki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży z grup zwiększonego ryzyka.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym.	2021-2025	MGOPS, MGKRPA	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.	2021-2025	MGOPS, MGKRPA, jednostki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Ograniczenie dostępności alkoholu dla dzieci.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	2021-2025	MGKRPA, MGOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Cel operacyjny nr 3					
Podejmowanie działań na rzecz skutecznego rozwiązywania problemów uzależnienia od substancji psychoaktywnych.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym.	Opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej oraz ograniczenie skali spożycia alkoholu.	Liczba przeprowadzonych kontroli.	2021-2025	MGKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.	Zmniejszenie skali prowadzenia pojazdów przez osoby nietrzeźwe oraz spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych. Liczba uczestników.	2021-2025	MGKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie szkoleń dla członków Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, policjantów) z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień, zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	2021-2025	MGKRPA, MGOPS, KPP, jednostki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.	Liczba ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	2021-2025	MGKRPA, MGOPS, UMiG, KPP, NGO	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy międzyinstytucjonalnej.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia. Liczba uczestników.	2021-2025	MGKRPA, MGOPS, UG, KPP, NGO, BP, MGOK	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z jednostkami oświatowymi oraz NGO w zakresie realizacji zadań profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.	Ograniczenie zachowań problemowych wśród mieszkańców Gminy.	Liczba zrealizowanych wspólnie zadań. Liczba odbiorców.	2021-2025	UMiG, MGOPS, MGKRPA, NGO, jednostki oświatowe	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 4

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny nr 1					
Rozwój systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	2021-2025	MGOPS, MGKRPA, KPP, ZI, jednostki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, Sąd	Budżet Gminy
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	2021-2025	MGOPS, GKRPA, ZI, jednostki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, Sąd, KPP	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.	2021-2025	MGOPS, MGKRPA, ZI	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia i samopomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie.	Utworzenie grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.	Liczba założonych grup wsparcia. Liczba uczestników grup wsparcia.	2021-2025	MGOPS, MGKRPA	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2					
Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie przemocy oraz wzrost wrażliwości społecznej na jej przejawy.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-edukacyjnych. Liczba zorganizowanych działań.	Rok: 2022, 2024	MGOPS, UMiG, KPP, GKRPA, ZI, jednostki oświatowe	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w lokalnych mediach oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba działań informacyjnych. Liczba rozpowszechnionych informacji.	2021- 2025	MGOPS, MGKRPA, ZI	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie oraz możliwości pomocy, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.	2021- 2025	MGOPS, MGKRPA, ZI, KPP, UMiG, PCPR, jednostki oświatowe	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2021- 2025	GKRPA, ZI, jednostki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 5

Zintegrowanie działań instytucji i organizacji na rzecz ograniczenia problemu bezrobocia i zapobiegania jego skutkom.

Cel operacyjny nr 1					
Wspieranie zatrudnienia i reintegracji osób bezrobotnych, w tym zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	2021-2025	MGOPS, PUP	Budżet Gminy, Budżet Państwa, Fundusze Europejskie
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	2021-2025	MGOPS, PUP	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia, aktywizacji osób bezrobotnych i wolnych miejscach pracy.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	2021-2025	MGOPS, PUP, UMiG	Budżet Gminy
Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	2021-2025	MGOPS, PUP	Budżet Gminy

Utworzenie Klubu Integracji Społecznej.	Poprawa sytuacji socjalno-bytowej rodzin.	Liczba osób korzystających z różnych form wsparcia.	2023	MGOPS, PUP, NGO	Budżet Gminy
---	---	---	------	-----------------	--------------

CEL STRATEGICZNY NR 6

Ograniczenie zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego osób najbardziej nimi zagrożonych.

Cel operacyjny nr 1					
Poprawa sytuacji materialnej i socjalnej rodzin.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	2021-2025	MGOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie żywienia w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej - posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie żywienia.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	2021-2025	MGOPS, jednostki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	2021-2025	MGOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	2021-2025	MGOPS, UMiG, jednostki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Tworzenie warunków do powstawania nowych organizacji pozarządowych działających na rzecz polityki społecznej.	Zapewnienie kompleksowego wsparcia osobom potrzebującym oraz wzrost aktywności obywatelskiej.	Liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych.	2021-2025	UMiG, MGOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa, Fundusze Europejskie
---	---	---	-----------	-------------	--

CEL STRATEGICZNY NR 7

Poprawa jakości życia mieszkańców zależnej od stanu zdrowia psychicznego.

Cel operacyjny nr 1					
Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępności do pomocy osób z zaburzeniami psychicznymi.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców mających problemem w zakresie zdrowia psychicznego zgłaszających się po pomoc.	Liczba przeprowadzonych działań.	2021-2025	MGOPS, UMiG	Budżet Gminy
Prowadzenie kampanii profilaktycznych, wykładów, spotkań ze specjalistami na temat zdrowia psychicznego oraz higieny psychicznej w odniesieniu do uwarunkowań związanych z pandemią COVID-19.	Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz higieny psychicznej.	Liczba przeprowadzonych kampanii/wykładów/spotkań.	Rok: 2021, 2023, 2025	MGOPS, UMiG	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży, stała współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Białobrzegach.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	2021-2025	MGOPS, jednostki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Przeprowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa w zakresie zdrowia psychicznego wśród uczniów.	Liczba uczestników warsztatów.	Rok: 2022, 2025	MGOPS, UMiG, jednostki oświatowe	Budżet Gminy

3. Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki z Funduszu Solidarnościowego,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Białobrzegi. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2025 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białobrzegach.

Tabela 29. Ramy finansowe Strategii

LP.	Rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
1	2019	2 090 930
2	2020	2 256 163
LP.	Rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
1	2021	2 312 567
2	2022	2 370 381
3	2023	2 429 641
4	2024	2 490 382
5	2025	2 552 642
LP.	Rok	Wysokość środków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
1	2019	263 722
2	2020	211 091
LP.	Rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
1	2021	216 368
2	2022	221 777
3	2023	227 321
4	2024	233 004
5	2025	238 829
LP.	Rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
1	2019	14 463 309
2	2020	16 956 533
LP.	Rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
1	2021	17 380 446
2	2022	17 814 957
3	2023	18 260 331
4	2024	18 716 839
5	2025	19 184 760

Źródło: opracowanie własne

4. System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem - Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białobrzegach. Realizacja Strategii obejmować będzie V etapów.

Tabela 30. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miasta i Gminy Białobrzegi o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi na lata 2021-2025”.	II kwartał 2021 r.
Etap II	Koordynacja realizacji działań objętych Strategią.	III kwartał 2021 r. - IV kwartał 2025 r.
Etap III	Monitoring i ewaluacja Strategii.	Na koniec każdego roku w okresie od 2021 r. do 2025 r.
Etap IV	Uzupełnianie Strategii o nowe zadania i programy.	Sukcesywnie w okresie wdrażania Strategii czyli od III kwartału 2021 r. do IV kwartału 2025 r.
Etap V	Podsumowanie i ocena Strategii.	IV kwartał 2025 r.

Źródło: opracowanie własne

5. System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Konsekwencje pojawienia się koronawirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez nią choroby COVID-19 mogą spowodować konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym mogą pojawić się nowe wyzwania dla polityki lokalnej. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Dyrektor MGOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii dyrektor MGOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białobrzegach. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami MGOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą kontaktować się z jednej strony z otoczeniem wewnętrznym, obejmującym pracowników, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu Gminą (ich wiedza, motywacja, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne), lecz także technologie i zasoby organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej to:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- informacja o postępach wdrażania Strategii;
- współpraca z mediami - podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych;
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

7. Monitoring

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w Strategii odnoszące się do poszczególnych zadań. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS,

jednostek organizacyjnych UMiG, Komendy Powiatowej Policji, PUP, ze sprawozdań MGOPS, MGKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez MGOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białobrzegach. Wnioski z monitoringu będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii.

8. Ewaluacja

Końcowa ewaluacja Strategii posłuży samorządowi gminy Białobrzegi w ocenie realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. Wskaźniki realizacji działań, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, wskazane zostały w dokumencie strategicznym przy poszczególnych zadaniach/działaniach. Zostały one określone w oparciu o przewidywane rezultaty zadań/działań. Wskaźniki realizacji działań, jak i ramy finansowe zostały zaplanowane w oparciu o szacunkowe przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny.

W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport zawierający dane liczbowe, ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych wartości wskaźników realizacji działań ustalonych do każdego działania/zadania. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu sumarycznym, kilkuletnim będą zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

V. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Białobrzegi jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, profilaktyki uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, sytuacji seniorów i osób niepełnosprawnych, systemu ochrony zdrowia psychicznego, problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Białobrzegi i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę

zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Białobrzegi, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

VI. Bibliografia

1. <https://bdl.stat.gov.pl>
2. <https://www.bialobrzegi.pl>
3. <https://poradnik.ngo.pl>
4. <https://www.polskawliczbach.pl>
5. <http://www.psychiatriapolska.pl>
6. <https://mgok.bialobrzegi.pl>
7. Miejsko-Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok.
8. J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
9. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
10. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
11. M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje.
12. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
13. Raport o stanie Miasta i Gminy Białobrzegi za rok 2019.
14. Program współpracy Gminy Białobrzegi z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2021 rok.
15. R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN.
16. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok.
17. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok.
18. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).

VII. Spis rysunków, tabel i wykresów

1. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Białostrzegi na mapie powiatu białostrzieskiego	16
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Białostrzegi według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)	23
Rysunek 3. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Białostrzegi alkoholu w latach 2018-2020	53
Rysunek 4. Wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Białostrzegi, powiecie białostrzieskim oraz województwie mazowieckim w 2019 roku.....	71
Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego	78

2. Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	8
Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Białostrzegi na przestrzeni lat 2017-2019	18
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)	19
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Białostrzegi w latach 2017-2019.....	19
Tabela 5. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w Gminie (stan na koniec 2020 roku)	22
Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Białostrzegi w porównaniu do powiatu białostrzieskiego w 2019 roku	27
Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć w latach 2018-2020.....	34
Tabela 8. Liczba osób i rodzin, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020.....	35
Tabela 9. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020.....	35

Tabela 10. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku (liczba rodzin).....	36
Tabela 11. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku	39
Tabela 12. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020	40
Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020.....	46
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020	46
Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020.....	46
Tabela 16. Liczba udzielonych świadczeń opiekuńczych ogółem przestrzeni lat 2018-2020.....	47
Tabela 17. Działania MGKRPA w Białobrzegach wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020.....	52
Tabela 18. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2018-2020.....	57
Tabela 19. Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie w latach 2018-2020	57
Tabela 20. Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w latach 2018-2020.....	58
Tabela 21. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020.....	59
Tabela 22. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych) w zakresie odpłatności Gminy za pobyt w Domu pomocy społecznej w latach 2018-2020	63
Tabela 23. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Białobrzegi zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2017-2019 (w procentach)	65
Tabela 24. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Białobrzegi w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020.....	67

Tabela 25. Liczba długotrwale bezrobotnych osób oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020	67
Tabela 26. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020	69
Tabela 27. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020	70
Tabela 28. Dane statystyczne dotyczące obszaru przestępczości na terenie gminy Białobrzegi w latach 2018-2020	73
Tabela 29. Ramy finansowe Strategii	95
Tabela 30. Harmonogram wdrażania Strategii.....	96

3. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Białobrzegi w latach 2017-2019	17
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Białobrzegi na przestrzeni lat 2017-2019	18
Wykres 3. Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Białobrzegi w porównaniu do województwa i całej Polski - na przestrzeni lat 2017-2019 (stan na koniec roku, w %) 20	
Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1 000 ludności w gminie Białobrzegi w porównaniu do powiatu białobrzieskiego i całej Polski - na przestrzeni lat 2017-2019 (stan na koniec roku)	21
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2020	21
Wykres 6. Ludność gminy Białobrzegi według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku.....	23
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Białobrzegi, województwa i całego kraju w latach 2017-2018 (w procentach)....	24
Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Białobrzegi, powiatu białobrzieskiego i województwa mazowieckiego.....	25

Wykres 9. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Białostrzegi, powiecie oraz województwie w latach 2017-2019.....	26
Wykres 10. Kadra MGOPS w Białostrzegach na przestrzeni lat 2018-2020	33
Wykres 11. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Białostrzegi w latach 2018-2020.....	33
Wykres 12. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020	34
Wykres 13. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2018-2020	37
Wykres 14. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020	40
Wykres 15. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020	41
Wykres 16. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020.....	42
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny na przestrzeni lat 2018-2020	43
Wykres 18. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych).....	43
Wykres 19. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020	45
Wykres 20. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2018-2020.....	48
Wykres 21. Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca w gminie Białostrzegi i całej Polsce w 2019 roku.....	53
Wykres 22. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Białostrzegi na przestrzeni lat 2018-2020	54
Wykres 23. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Białostrzegi i całej Polsce w 2019 roku	54
Wykres 24. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020.....	59

Wykres 25. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Białobrzegi, województwie mazowieckim i całej Polsce na przestrzeni lat 2017-2019	61
Wykres 26. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020	61
Wykres 27. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020 (liczba świadczeń)	62
Wykres 28. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020	64
Wykres 29. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020.....	65
Wykres 30. Mieszkańcy gminy Białobrzegi zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2020	66
Wykres 31. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020	69
Wykres 32. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe....	70
Wykres 33. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie Białobrzegi w latach 2017-2019.....	72
Wykres 34. Przestępstwa stwierdzone na terenie Gminy w latach 2018-2020	73